

## ABONAMENTUL

Pe un an . 24 Cor.  
Pe un jum. . 12 "  
Pe o lună . 2 "

## Anul de Duminică

Pe un an . 4 Cor.  
Pentru România și  
America . 10 Cor.

Anul de zi pentru Ro-  
mania și străinătate pe  
un 40 franci.

# TRIBUNA

REDACȚIA  
și ADMINISTRAȚIA  
Deák Ferencz-utca 20.  
INSERTIUNILE  
se primesc la adminis-  
trație.  
Mulțumite publice și Loc de-  
schis costă fiecare șir 20 fil.  
Manuscrisuri nu se în-  
poiază.  
Telefon pentru oraș și  
comitat 502.

## Clasa noastră cultă.

Cu inima caldă luând parte la serbările puse la cale întru amintirea nașterii marelui Arhiepiscop Andreiu, numai puțini își vor fi dat seamă, că cel sărbătorit a fost continuatorul înțelept și mai norocos al unei lucrări începute de alții, cari mult au ostenit și-au suferit și întreaga viață și-au jertfit-o pentruca noi cei de azi să avem un traiu mai bun.

Atunci, când s'a născut Șaguna, își terminase Gheorghe Șincai opera monumentală, pe care noi nu știm s'o prețuim îndeajuns, și umbla pribeag și fără de căpătâiu, prigonit de unii și părăsit de alții ca cel mai urgisit făcător de rele.

Era timpul, când se însoțiseră cei dintâi oameni stăpâniți de gândul de a întemeia o clasă cultă română.

Tocmai se întorsese dela Viena însuflețitul și mult știutorul Moise Nicoară, care în înțelegere mai ales cu Petru Maior și cu Episcopul Vulcan a pornit lupta pentru scoaterea românilor de sub stăpânirea sârbească. Dela el a pornit gândul întemeierii unei biserici române alături de cea sârbească, și el a fost chiagul care a adunat la un loc, oameni ca Țichindeal, Rusu, Gavra, Sandor, Arkosi, Constantini, Cociuba, Chirilescu, Suci, Șerban, Bălăciu, Th. Szerb, G. Popa și alți câțiva, cari au pus umăr la umăr, pentruca puținii cărturari români să nu se mai piardă ca în trecut în noianul societăților străine.

Ne trec fiorii când citim faptele acestor

apostoli ai neamului nostru, și ne dăm seamă despre prigonirile, pe care le-au îndurat, și despre neistovita lor stăruință.

Oameni cu destoinicii mari și cu pregătire aleasă, ei n'ar fi avut decât să se deie, cum atâți s'au dat, după păr, ca să se ridice fie ca maghiari, fie ca sârbi, fie ca unelte ale nemților, din treaptă în treaptă și să-și petreacă viața în largime. Cei mai mulți dintre dânșii au avut însă soarta lui Gheorghe Șincai și a lui Moise Nicoară, cari după o viață grea au murit părăsiți și de ai lor.

Supt înrăurirea morală și intelectuală a acestor oameni a crescut Șaguna și a ajuns să-și deie viața pentru înaintarea poporului român, de care în primii ani ai copilăriei sale era cu desăvârșire înstrăinat.

Ceeace l-a răpus pe el e viața pe cât de frumoasă, pe atât de înduioșătoare a acestor apostoli neînduplecați.

Nu e, în adevăr, nu numai în monarchia habsburgică, dar nici în Europa nici un popor, care a adus atât de multe jertfe și a îndurat atât de multe prigoniri ca românii din regatul ungar numai și numai pentru ca să nu-și piardă ființa prin desvoltarea culturală.

În timp de o sută de ani n'au avut decât vre-o opt ani de răsuflare mai liberă, dela 1860 până la 1868, și-n timpul acesta s'au umplut toate drumurile cu pârini ce duceau merinde copiilor lor trimiși la învățătură, ca să închege cât mai curând mult dorita clasă cultă română menită a povățui

poporul și a-i ridica nivelul moral, intelectual și cultural.

Ne sângeră inima, când ne gândim, câți dintre cei trimiși de părinții lor în această luptă culturală s'au nenorocit, au căzut în vârtejul încăierărilor, s'au luptat cu mizeria, au fost loviți fără de cruțare, au fost târâți prin temnițe, ori au trebuit să ieie lumea în cap — numai și numai pentruca au stăruit asupra romanității lor și n'au voit să se piardă în societatea maghiară.

Numai de aceasta e vorba și azi.

Gândul celor ce-au stăpânit în timpul celor din urmă patruzeci de ani este, ca, orișicât de multe și de deosebite ar fi popoarele din regatul ungar, clasă cultă să fie una singură, cea maghiară, cum pretind a fi fost și în trecut. Lucaciu, Maniu, Vaida, Vlad, și toți ceilalți »agitatori primejdioși« ar fi copii răsfățați ai »patriei« și ai »națiunii« dacă ar primi și ei gândul acesta, cum l-au primit câțiva oameni lipsiți de orișice valoare, care se pretind români numai pentruca, maghiari fiind, nu i-ar băga nimeni în seamă.

S'a pus însă, sânt acum o sută de ani, un țel hotărât vieții noastre și s'a înfipt în pământul țării steagul, împrejurul căruia avem să ne adunăm, și cine-i român și bărbat rabdă, stăruie, suferă și nu se dă.

De aceea stăm cu capul ridicat aslăzi când ne vedem bine închegați, încât numai oameni smintiți mai pot crede, că e cu puțință desființarea clasei culte române și cea mai mare onoare e să poți zice: Vie orișice, eu de părinții și de frații mei nu m'am lepădat și nici n'am să mă lepăd!

## Schiller și Lotte.\*

De Horia Petra-Petrescu.

În primele zile ale lunii Noiembrie se împlinesc 150 de ani dela nașterea lui Schiller. Nimic nu e mai potrivit, când se apropie astfel de aniversări, decât să te pregătești pentru ele ca pentru o spovedanie, dându-ți seama ce ai cetit, cum ai cetit și cu ce folos spiritual ai cetit operele autorului, a cărui nemurire se sărbătorește.

Mă pregătesc și eu pentru o astfel de spovedanie literară și o parte din confesiunile mele o aștern supt ochii cetitorilor »Tribunei«.

Mi-am adus aminte, că știu prea puțin despre legătura sufletească între Schiller și Lotte, viitoarea sa nevastă, (Charlotta, născută Lengenfeld). Corespondența lor m'a isplătit odată, de mult — dar n'am avut ocazia să o cetesc, zilele trecute însă m'a chemat un volumaș din galantariul unei librării, cu glasuri de sirenă: era corespondența între Schiller și Lotte, cât timp au fost încă necăsătoriți.

»Primăvara iubirii lui Schiller« stetea scris pe scoarța elegantă a volumașului.

Am început să cetesc. Cu cât citeam mai mult, cu atât mă adânceam mai tare într-o stare sufletească, care nu se poate descrie prin cuvinte, căci ea ne evocă sentimentele prea gingașe, imaginii prea dufane pentru ca să poată fi înțeluite pe un petec de hârtie. Sânt unele sentimente, cari pretind să le simțezi, fără de a avea puțința să le scrii pe hârtie — de cari te apropii

\* Cu prilejul aniversării a 150 de ani dela nașterea lui Schiller.

ca în interiorul unei moșee, lăsându-ți în anticameră sandalele, ca ceva profan, ca ceva prozaic, ca ceva ce ar pângări sanctuarul sfânt. Chiar dacă ai încerca să spui cu vorbe ceace simțezi, cuvintele astea îți par atât de prozalce, într-o neconsonanță atât de mare cu ceace simțezi inima ta — încât te înfiorezi, te inspăimânți și îți pare rău că ai avut o idee atât de nenorocasă.

Acesta e sentimentul, de care sânt cuprins încercând să redau prin cuvinte impresia câștigată.

Va fi mai bine să reproduc câteva din scrisorile Lottei și ale lui Schiller, comentându-le, așa — mai îstângaci — căci farmecul e adăpostit în sinceritatea lor — o sinceritate, care prinde atât de bine!

Se poate că simțesc mai mult decât e, de fapt, în scrisorile astea, e posibil ca sinceritatea din ele să contribuie la răstăcirea aceasta a mea — și totuși: unei fete tinere, de 18—19 ani n'aș ști să-i dau în mână ceva mai potrivit decât această corespondență între tinărul poet german și iubita sa.

Înainte de toate, ar găsi o cititoare tină în cartea aceasta o atmosferă sănătoasă. Simțeminte curate, cinstite. Nimic prefăcut, nimic ce să te oprească din citit și să-ți zică: Aici e prefăcutorie vădită. Din potrivă: o fată tină își desvălește inima unui om, pe care l-a iubit în taină și o face cu un gest atât de cast, încât îți impune prin simplitatea lui.

Într-o scrisoare scrie Lotte — după ce Schiller i-se destălnuise: »O bună-dimineața din toată inima! Prima trăsătură de condei în odăița mea să fie pentru tine; am dorit de mult o clipă de

liniște, ca să-ți pot spune, că mă gândesc la tine. Călătoria noastră de ieri a fost nesuferită, cătră sfârșit în urma căldurii. Dimineața a fost frumoasă, nu mă puteam deslipi, în G. de fereastră, priveliștea îmi făcea atât de bine — vedeam cum înoată ceața în văi și cum își scot din ea creștele munții. Mă uitam înspre oraș și vedeam cum li acopere o dungă luminoasă de ceață, și doriam iubitelui meu liniște și visuri fericite.

Conversația poticnea câte odată pe drum, eu mă făceam ca și când aș vrea să dorm, dar mă dădeam numai gândurilor mele. Câte s'au lămurit, de când n'am mai bătut drumul ăsta! Altădată simțeam, e drept, câteodată, că și-aș putea fi ceva, dar de prea multe ori se sbătea sufletul meu între nelcredere și siguranță și mă găseam neliniștită, nesigură cu mine însuși. Acum însă, gândesc la tine cu un simțământ de cea mai caldă iubire, împreună însă cu liniște sufletească, și mă simțesc fericită la gândul, că sânt a ta și că pot să contribuie la bucuria vieții tale...

Altădată îi scrie astfel:

»...Ți-am părut deseori rece? Purtarea mea prea măsurată? N'ai dat cu socoteală, că tocmai răceala asta era numai la aparență, că o foloseam ca să ascund simțeminte cari nu voiam să mi-le destălnulesc mie, cu atât mai puțin altora, fiindcă nu eram totdeauna sigură de simpatia ta față de mine; de multe ori simțeam, ca și când n'ar mai exista nimic între noi și ca și când ai simți și tu ce îmi ești, și altădată iarăși, ca și când n'aș fi nimic, dar nimic, pentru tine, simțemintele tale le primeam întunecată, dar nu știam, că tocmai purtarea mea e pricina: dar altfel cred că e ceva în

**Remanierea cabinetului român. Ni se telegrafiază din București:** In consiliul de miniștri de azi s'a făcut remanierea cabinetului. Ministrul de agricultură, d. Anton Carp a demisionat și va ocupa postul de guvernor al Băncii Naționale. In locul d-sale a fost numit vice-președintele camerei, Orleanu. Ministrul de comerț, d. Djuvara va lua portofoliul de externe, iar portofoliul de comerț va fi trecut dlui Alexandru Gh. Constantinescu, vice-președintele senatului. Ministru de război a fost numit d. general Crăiniceanu.

\*

**Nemții și interesele lor.** Procesul redactorului neamț Victor Orendi, a agitat întreaga opinie publică a nemților din Austria, cu toate că Orendi a primit o osândă minimală în raport cu cele ce ni se dictează nouă. Toate zările din capitală cât mai ales cele provinciale atacă într'un mod cât se poate de vehement politica kossuthistă. »Schlesische Volkszeitung«, care apare în Breslau a consacrat acestei chestiuni în numărul său dela 6 c. un articol de fond, în care biciuește cu toată hotărârea mijloacele de care se folosește coaliția, pentru validitatea intereselor sale panungurești. In acest articol »S. V.« arată politica condamnată de exterminare a națiunilor nemaghiare de care se folosește coaliția și în general toate guvernurile ungurești și face o comparație între glasul de care se folosește presa ungurească, în agitația ce o pornește împotriva noastră și de stilul blând de care ne folosim noi, pentru apărarea drepturilor noastre și conchide, că justiția procedează tocmai invers. In loc să se acționeze gazetele gilcevitoeare evreo-ungurești, se dau în judecată oameni, cari nu preînd decât respectarea drepturilor noastre arătate de lege.

Face în urmă o descriere a sărbătorilor naționale din Arad și arată în toată goliciunea lor, atacurile împotriva Coroanei și conspirațiile făcute de Nagy Györgyil independiști la monumentul celor 13 martiri, fără ca vre-un procuror ungur să fi zis ceva.

\*

**Anchetă în chestia votului universal.** Comisia judiciară a »Uniunii sociologice ungurești« a început astăzi ancheta sa în chestia votului universal. Intregul complex al acestei atât de mult discutate chestii va fi supus unei discuții științifice, care va dura trei zile.

Materialul a fost împărțit în trei părți: Partea istorică, care va fi încredințată referentului Fer-

dinand Géza, profesor de istorie, la facultat a de litere din Budapesta; partea principală încredințată lui Szemenyei Kornél directorul Cassei de ajutor a Muncitorilor și partea practică și tehnică încredințată lui Ajtay József funcționar superior ministerial.

Fiecare raport al celor trei referenți va fi discutat în amănunțime de toți membrii uniunii. Ca prim orator s'a anunțat Dr. Schiller Bodog. Ședința a doua se va ține la 17 c., a treia la 24 cor. Aceste ședințe vor fi prezidate de profesorul universitar Dr. Timon Akos, președintele comisiei judiciare a »Uniunii sociologice«.

\*

**Alegerea de deputat din Sibiu.** In locul răposatului Dr. G. Lindner, deputatul cercului al doilea al orașului Sibiu, »Lupta« află că sînt doi candidați sași din generația tinăra. Și anume candidatul burghezimei, popularul Dr. R. Braudsch, directorul școlii elementare din Sibiu și red. al foii »Deutsche Bingerzeitung«. Candidatul oficial al clubului deputaților sași se spune că este d. Dr. R. Gmenier, avocat la »Sparcassa« din Sibiu, om care nu s'a manifestat pînă acum pe teren politic. Cum disciplina săsească este bine cunoscută, se dă ca sigură alegerea lui Dr. Gmenier, care profesază direcția politice actuale a sașilor, d. Brandsche urmînd a-și atrage candidatura de dragul solidarității naționale săsești. Se afirmă, că și rominii ar dori să-și pună un candidat la urmă, cu singurul scop pentru constatarea numărului de alegători romînești din circumscripția II, care cuprinde și suburbiul inferior, unde sînt cei mai mulți votizanți romîni.

## Afacerea Sturdza-Brote.

D. Emanuil Culoglu, deputat în camera română, ne trimite următoarea scrisoare:

Domnule director,

După zările »Dimineața« și »Adevărul« de aici au publicat despre cele petrecute în ședința tribuualului dela 21 Octomvrie a. c. o dare de seamă neexactă, Vă rog să dați publicității concludsiunile depuse la greșa tribuualului, de mine ca procurator al d-lui Eugen Brote, în acțiunea intentată de d-sa d-lui Dimitrie A. Sturdza, pentru ca publicul să nu fie indus în eroare prin cele relatate de numitele ziare.

Primiți, domnule director, expresiunea deosebitei mele considerațiuni, ce vă păstrez.

București, 26 Octomvrie 1909.

Em. Culoglu.

## Concluziuni

din partea d-lui Eugen Brote în procesul intentat d-lui Dimitrie A. Sturdza.

Prin petițiunea de intentare a acțiunii am cerut:

1. restituirea capitalului adus de mine în exploatarea moșiei Găiceana;

2. suma de 31.168 lei 28 bani, rest, care mi-se cuvine din cele 120.000 lei ce aveam drept să prelevez din veniturile moșiei pentru întreținerea mea;

3. dobânzile de 7 la sută, ce prin actul de asociațiune și prin convențiunea părților se cuvine fiecărui din asociați, la sumele ce are de luat din exploatarea moșiei;

4. dobânda legală la suma ce se va recunoaște de justiție că mi-se cuvine în ziua expirării contractului până la achitarea ei, plus cheltuieli de judecată.

In dovedirea acțiunii mele a juc ca probă:

1. Contractul de asociațiune, autentificat de tribuualul Ifov supt numărul 16185 din 10 Decemvrie 1899 și care se află atașat la dosar.

Din acest contract se vede că eu Eugen Brote am depus suma de 5000 lei în efecte publice și 26491 lei 50 bani în numerar. Acest capital urmează să-mi fie restituit în ziua expirării contractului la 31 Martie 1908, când încetează asociațiunea și când fiecare asociat își rele raportul său social, adecă când d. Sturza și-a luat moșia, ce o pusese în asociațiune. Aceasta pretenziune a mea mai rezultă și din art. 8 al acestui contract, care zice: »In caz că d. Eugen Brote ar înceta din viață înainte de împlinirea termenului de zece ani al convențiunii, d. Sturdza asigură familiei sale nu numai capitalele investite de d-sa în moșie, ci și suma de 12.000 lei«.

2. Bilanșurile anilor 1899/900, 1900/1, 1901/2, 1902/3 și 1903/4, în care se află partida atât a dlui Sturdza cât și a mea, și cari bilanșuri sînt investite cu iscălitura dlui Sturdza și a mea.

Din ultimul bilanș, adecă cel de pe anul 1904/5 se vede că capitalul, care mi este recunoscut mie, este de 93.321 lei 81 bani. Acest capital se compune: din sumele aduse de mine conform actului de asociațiune ca fond pentru exploatarea moșiei, precum s'a văzut mai sus; din sume nerefrase de mine din cele 12.000 lei destinate întreținerii mele, și din dobânzi calculate la aceste sume pe trecut conform contractului.

3. Registrele pe 4 ani și anume pe anii 1904/5, 1905/6, 1906/7 și 1907/8, în care se trece de contabilul moșiei toate operațiunile zilnice ale moșiei, și din care se vede:

mine, ceea ce pot exprima foarte rar, așa cum o simțesc.

Am dat prea puțină atenție simțemintelor mele și am trăit prea puțin cu ele, de aici poate neputința mea de a spune tot ceea ce simțesc.

Nu mai într'atâta sînt liniștită, iubitul meu, că știu că mă iubești și că sufletele noastre și-au mărturisit, cât de tare sînt legate deolaltă. Nu m'ai fi înțales greșit, dacă ai fi putut simți luptele, cari se dau în sufletul meu. Fericirea mea nu mi-am putut-o închipul fără de tine, nu mi-am putut gândi o ființă străină care ar putea să contribuie la fericirea ta, afară de noi, și care te-ar fi putut face fericit printr'o iubire adevărată, sinceră. Poate că așa fi putut, că ar fi trebuit să promit mâna mea cuiva, nu silită, ci la dorința mamei mele: inima mea, plină de iubire caldă, sinceră față de tine nu mi-aș fi putut-o da.

Asta îmi făcea supărarea cea mai mare, eram neliniștită, dacă relația noastră ar fi putut ținea astfel, dacă îți-ai plăsmuit planuri pentru viitor, în cari să am și eu un locșor și dacă s'ar fi nimicit acest plan, eu nefericită și tu — poate — lăsându-mă fără de prietinia ta, fiindcă nu m'ai fi înțales. Gândurile astea mi-au adus multe ceasuri nefericite. Și acum când mă gândesc la ce a trecut, când știu că mă iubești, când o știi și tu despre mine, că sufletele noastre sînt pentru veci și pururi îmbinate, sînt liniștită și privesc mai veselă în viitor«.

Lotte nu era nelindemintă în scris — e de ajuns să citești aceste două probe. Greșește ea ic-colea ortografia, (nu e sigură când e vorba de majuscule și minuscule, urmînd pe »doamna Aia«, mama

lui Goethe, în privința aceasta) — este însă o ființă, care și dă osteneala să priceapă mai mult și mai bine ce se petrece împ. ejurul ei. In scrisorile trimise lui Schiller e vorba odată chiar de Kant, altădată de furiile, cari urmăresc pe Orest, altădată de Anacharsis.

Citește, merge des la teatru, pictează cu talent, cântă la piano și-și dă părerea despre Don Carlos, despre »Cabală și amor« și despre alte scrieri ale iubitului ei.

Dar toate astea cu bun simț și fără de nesuferita poză a multor prețioase din literatura franceză. Lotte n'a fost ceea ce se numește pe nemțește »ein Blaustrumpf«, o femeie, care a dat cu nasul prin cărți și își exprimă verdictul, la orice ocazie, ori se potrivește, ori ba. N'a fost nici tipul ridicol al Armandei din »Femeile prețioase« ale lui Molière, dar nici contrarul: »Henrieta«, care n'are alt ideal, decât o căsnicie sănătoasă, fără de alte ocupații spirituale; ci tocmai media: un amestec de simțeminte curate de iubire și de un interes destul de lămurit, dar nu extrem, față de literatură, de pictură și muzică.

Aceasta era ce căuta Schiller. Bucuria de a fi găsit o astfel de ființă, se citește pe fiecare pagină scrisă surorilor Lengenfeld.

Lotte avea o soră mai mare, pe Caroline, care s'a măritat nefericită și care o întrecea — de sigur — în privința calităților spirituale. Intre aceste două surori se dă lupta facită. Lotte simțește superioritatea surorii sale și de aici neliniștea ei, dar când își exprimă odată neliniștea, i scrie Schiller: »Caroline e mai aproptă de mine, ca etate, și de aceea și mai aproape de forma simțemintelor și gândurilor noastre. Ea a evocat

mai multe simțeminte, dându-le intrupare în mine, decât ai făcut-o tu, Lotte a mea — dar n'aș vrea cu nici un preț ca tu să fi altfel decât ești. Ceea ce are mai mult în comparație cu tine, trebuie să primești din partea mea; sufletul tău trebuie să se desvolte în iubirea mea și trebuie să fii ființa creată de mine, înflorirea ta are să cadă în primăvara iubirii mele. De ne-am fi găsit mai târziu, mi-al fi luat bucuria, de a te vedea cum înflorești pentru mine«.

Putea să se bucure Schiller de Lotte.

Lotte avea un profil nobil, un păr cu bucle, mare, brun și ochi albaștri. Fața ei era iluminată de o bunătate de inimă vădită. Credincioasă în iubire, primitoare a tot ce e bun și nobil, cu simpatie pentru arte, — era predestinată a fi soția credincioasă și iubitoare a unui scriitor mare.

După o luptă sufletească între Caroline și Lotte, simțind Schiller de multe ori o pornire pătimasă față de sora mai mare, se decide pentru Lotte. Ce e mai interesant în întreaga legătură lor, e, că sora mai mare Caroline, ajunge confidenta iubirii lui Schiller, că ea dă sfaturi, că ea destăinuiește Lottei iubirea lui Schiller, că ea ocrotește această iubire.

Scrisorile le adresează Schiller celor două surori, dar se poate citi în ele tot mai mult și mai bine cătră cine vorbește. Toți trei își bat capul cum să facă cunoscută hotărârea lor de căsătorie mamei, Dnei de Lengenfeld, o femeie blândă, bună, dar fără de multe alte calități superioare, care trăiește într'alt orașel, în Rudolfstadt. Le e teamă că nu-și va da învoirea, din motive destul de elocvente: bietul Schiller avea

că eu Eugen Brote am primit dela 1 Aprilie 1904 până la 31 Martie 1905 suma de 8543 lei 75 bani și că am dat în casa moșiei ca avansuri 2200 lei, deci am primit numai 6343 lei 75 bani în contul celor 12.000 lei, cari mi-se cuveneau pe anul 1904/5.

La capitalul de 93,321 Lei 81 bani se mai adaugă deci suma de 5656 Lei 25 bani, astfel că la 31 Martie 1905 aveam drept la suma de 165,510 Lei 58 bani, în care intră și dobânda de 7%. Vezi: (urmează toți numerii curenți ai registrului, sub care numai sânt introduse aceste pozițiuni);

că dela 1 Aprilie 1905 și până la 31 Martie 1906 am primit 26337 Lei 19 bani și că am dat cassei moșiei ca avansuri suma de 20,300 Lei, așa că am primit din retribuțiunea pe anul 1905/6 de 12000 Lei numai 6387 Lei 19 bani, astfel că la 31 Martie 1906 mi se cuvenea suma de 110,955 Lei 54 bani, în care intră și dobânda de 7%. Ar fi trebuit această sumă să fie de 118,955 Lei 54 bani, însă am contribuit cu 2000 Lei la restaurarea bisericii de pe moșie. Vezi: (urmează toți numerii curenți ai registrului, supt care numerii sânt introduse aceste pozițiuni);

că dela 1 Aprilie 1906 până la 31 Martie 1907 am primit din cassa moșiei 27624 Lei 53 bani, am luat deci preste retribuțiunea mea de 12000 Lei, ce mi se cuvenea pe acest an, suma de 15624 Lei 53 bani, din care scăzând dobânda de 7% a capitalului de 116,955 Lei 54 bani, care face 8186 Lei 90 bani, a mai rămas un plus de 7473 Lei 63 bani, care s'a scăzut din capital astfel că nu mai aveam de luat la 31 Martie 1907 decât 109,519 Lei 11 bani. Vezi: (urmează toți numerii curenți ai registrului, supt care numerii sânt introduse pozițiunile);

că dela 1 Aprilie 1907 până la 31 Decembrie 1907, când s'a încheiat gestiunea, am primit 3529 lei 40 bani. Deci am să iau 8470 lei 60 bani până la completarea sumei de 12000 lei, la care aveam drept. Adaugând aceasta sumă la cea de 109519 lei 11 bani ce avem de primit la 31 Martie 1907 face 117989 lei 71 bani, la care adăugând și dobânda de 7% pe an cu 8259 lei 28 bani face în total 126248 lei 99 bani. Vezi: (urmează numerii curenți ai registrului, supt care numerii sânt introduse pozițiunile). Deci suma pe care o cerem este de 126248 lei 99 bani.

4. Patrusprezece scrisori adresate în decursul celor zece ani de dl Sturdza dlui Eugeniu Brote, din care rezultă că dl Sturdza n'a găsit *nici odată nici o obiecțiune* de făcut gestiunii mele, nici în privința cultivei, nici în privința exploatării pădurilor, nici în privința construcțiilor sau a sădărilor făcute de mine, sau a vre-unei întrebun-

țări a capitalului, sau a veniturilor moșiei, precum nici în privința contabilității pe care am ținut-o în decursul acestor zece ani cu contabili și casieri cari erau funcționarii tovarășiei.

În anul 1907 când prin scrisoarea sa din 9 Iunie îmi comunică că s'a hotărât a da cu arendă moșia Găiceana d-lui Constantin Cociasu și că va veni la moșie spre a regula socotelile noastre pe anii trecuți, își termină scrisoarea în afară de alte formule de politeță cu frasa »ca totdeauna al D-tale devotat amic«. — Asemenea la 16 Iunie scrisoarea începe cu »Iubite amice« și se termină »al D-tale devotat amic«. La 19 August îmi comunică că a vândut toată recolta d-lui C. Cociasu, că va veni la Găiceana și termină iarăși »al D-tale devotat amic«. La 5 Octombrie îmi comunică din nou că a vândut recolta d-lui Cociasu și termină zicând: »comunicând aceste deciziuni ale mele am încredere că le veți executa întocmai, ca *astfel să încheiem în pace și liniște decada, care acum își ea sfârșitul ei*, adică că se isprăvește contractul de zece ani al tovarășiei noastre, terminând iarăși cu frasa »al D-tale devotat amic«.

În sfârșit prin ultima sa scrisoare cu data 4/17 Decembrie îmi scrie: »Prea stimată amice, în vederea timpului înalțat e de nevoie ca conturile moșiei Găiceana să fie regulate și am însărcinat, fiind în momentele actuale peste măsură absorbit de exigențele serviciului meu, pe d. Radu Constantinescu, să le cerceteze. Rog dar să-i dai registrele și socotelile ca să se pună imediat la lucru«. Pe urmă adaugă: »rog să înmânezi dlui R. Constantinescu hărțile moșiei Găiceana« și termină »al d-tale devotat amic«.

Acest domn R. Constantinescu n'a fost în stare a face verificarea registrelor și a bilanțurilor, pe care i-le-am prezentat și mi-a reținut registrele-bilanț ce-i încredințasem și pe care mi-le-au remis în parte avocatul părții adverse după un an de zile, registre-bilanț pe care le-am depus la grefa tribunalului, lipsind dintr'ânsele bilanțul pe primul an de exploatare 1897/9. Registrele-bilanțuri de pe ultimii patru ani mi-au fost remise fără a fi verificate și iscălitte de domnul Sturdza cum trebuiau să fie, și cum erau cele pe primii șase ani de exploatare.

Din cuprinsul tuturor scrisorilor rezultă că nu numai raporturile personale, dar cele de tovarășie au fost în *totdeauna de o complectă înțelegere*, încât orice obiecțiuni s'ar face astăzi în numele d-lui Sturdza, trebuie considerate ca neavenite.

Întrând în exploatarea moșiei am înființat în conțelegere cu d. Sturdza o cancelarie, compusă dintr'un casier și un contabil, cari țineau regi-

stre de toate operațiunile relative la munci agricole, la cumpărări și vânzări de produse sau materiale, la primiri și dări de bani, astfel încât *nici o centimă* nu ieșea sau nu intra fără a fi trecută prin mâinile acestor funcționari. Sumele de bani ce se dedeau sau se primeau dela noi tovarășii, se treceau în aceste registre în tot decursul celor zece ani ai tovarășiei. Contabili au fost pe rând: d-nii Max Reissland, fost funcționar în administrația principesei Gorciacov născută Sturdza, astăzi cu domiciliul necunoscut, Ioan Manegut, absolvent al școlii agricole din Mediaș, astăzi funcționar de bancă în comuna Poiana în Transilvania, comitatul Sibiu, Dimitrie Todorov, funcționar în județul Tulcea, Anastasie Galan, diplomat al școlii comerciale superioare din Galați, astăzi controlor al băncilor populare cu domiciliul în Giurgiu, Mihail Bădărău, diplomat al școlii comerciale superioare din Galați, astăzi revizor-comptabil la băncile federate din Găiceana, județul Tecuci. Toți aceștia pot mărturisi faptele alegate de noi mai sus, și registrul-ziar de pe ultimii 4 ani ai tovarășiei este scris și iscălit de d. Todorov și alții.

#### Obiecțiunile adversarului.

1. În apărare adversarul a citit o scrisoare a dlui R. Constantinescu, necomunicată nouă, și nu știm cui ieste adresată, în care spune că n'a fost în stare să verifice contabilitatea. Acest domn, era în serviciul dlui Sturdza și însărcinat de dsa pentruca împreună cu dl Cociasu să primească moșia, și n'avea nici o calificare pentru a verifica socotelile tovarășiei. Dsa nefiind nici expert numit de părți, nici vre un contabil cunoscut, afirmațiunile sale nu pot fi luate în considerare. Mai cu seamă că bilanțurile pe șase ani de gestiune *încheiate pe același registre și pe același mod de contabilitate au fost verificate și aprobate de noi tovarășii*.

2. Că d. Sturdza n'ar fi retras din exploatare beneficiile de care se vorbește în contractul de asociere și anume că n'ar fi primit pe fiecare an 80000 lei, ce i-s'ar cuveni dupe contract.

Contractul de asociațiune zice: »că cu venitul net al moșiei și pădurilor se procedează în modul următor: a) 50.000 lei se capitalizează în fiecare an în restimpul de 5 ani consecutivi; b) până la 80.000 lei se cuvine dlui Sturdza; c) ce trece peste 130 mii lei se împart în părți egale între societari«. De aci nu poate să rezulte pentru d. Sturdza dreptul a lua 80 mii lei anual, căci pentru aceasta ar trebui să existe un beneficiu net, care să permită aceasta preluare. Dar conturile pe acești 5 ani consecutivi au fost verificate de d. Sturdza, după cum se vede din

o lefușoară foarte modestă, ca docent la universitatea din Iena și n'ar fi putut trăi cu nevasta prea strălucit. De câte ori nu face socoteli Schiller! Odată vrea să roage pentru un ajutor pe ducele din Weimar, altădată țese planuri cu editarea operelor sale, altădată socotește eventualele spese ale căsniciei, toate cu inima îndurerată, că nu va putea da mai mult viitoarei sale părtașe de bucurii și supărări.

Cursurile dela universitate aduc foarte puțin, societatea din Iena nu-i ieste pe plac, nu se simțeste la limanul său, studiile istorice, cărora se dedică acum, le urmează fără ca să fie conștuit de o putere mai mare, de care să fie condus, după cum a fost mai târziu, când și-a recunoscut talentul dramatic, în întreagă puterea sa. — Dorește din tot sufletul său o căsnicie. Și în căsnicia aceasta își închipuie numai pe Lotte.

E nespun de frumos să urmărești sbuciumul lui sufletesc până ce-și ajunge scopul. În sfârșit — după multă trăgăneală — își dau învoirea și surorile, ca el să scrie mamei lor. Schiller alege frazele cele mai frumoase, destăinuiește iubirea sa și asigură pe viitoarea soacră, că se va îngriji ca și starea materială să o satisfacă. În sfârșit,

după o așteptare de vre-o câteva zile vine răspunsul:

»Da, vreau să-ți dau ce mai am mai bun și mai drag de dat, pe buna mea Lotte. Iubirea fetel mele față de d-ta și gândurile d-tale nobile îmi asigură fericirea copilului meu«, dar »ești în stare să-ți procuri un venit bun? Liniștește-mă în privința aceasta și te numesc cu bucurie fiul meu. Dacă aș fi bogată, dacă aș fi în stare să-ți dau cu fata mea o avere însemnată, cât de bucuros ți-aș arăta că meritele și o inimă, așa, cum o cunosc pe a d-tale, sânt bunurile cele mai prețioase de pe pământ pentru mine. Fiindcă averea mea nu e mare și fiindcă viața de acum ne pretinde să ne punem în întrebarea aceasta, fiindcă fără o subsistență potrivită nu poate să existe o fericire familiară, trebuie să-mi ierți neliniștea aceasta, etc. etc.«

Și de aici încolo vin scrisori și mai intime. Schiller caută locuință în Iena, descrie gazdele, pe unde merge, li comunică de zeci și zeci de ori bucuria ce o simțeste și face planuri pentru viitor. Drept răspuns capătă scrisori în același tonalitate de iubire, de interes față de lucrările începute de el, de simpatie față de tot ce interesează pe viitorul ei bărbat.

Hotărâsc ziua cununiei, caută locul unde să se cununie. Incepe postul și trebuie cerut dispens. Cu cât mai curând, cu atât mai bine. Se întănesc des — abea s'au despărțit de câteva ceasuri și-și scriu scrisori pline de dor și de promisiuni solemne pentru viitor; își analizează fiecare cută a sufletului; își declară reciproc că vor avea încredere unul într'altul, că-și vor mărturisi amănunte ieșite la iveală și neștiute până atunci, ca să se poată pricepe mai bine și — toate pregătirile astea au ca rezultat: actul de pe ultimele pagini — cununia lor întâmplată într'o bisericuță sătească, modestă din apropierea Ienei, în Weni-genjens, în 1790.

Dai volumul la o parte și închizi ochii. Așa îți închipui năzuințele a două suflete cinstite, curate, spre o legătură pe viață. Să nu fie nici cea mai mică umbră de neîncredere, nici cea mai mică povestire de cuvinte grele, de fapte urâte. Cât de fericiți muritorii, cari găsesc acest liman dorit de atâția! Și cu cât a fost mai fericit Schiller, care a simțit mai puternic dorința aceasta, după o legătură cu o ființă iubită!...

Lipsca, Octombrie 1909.

**Rummolit.** Articol necesar la economia casnică. Cine vrea să aibă plăcerea de a gusta la casa sa rom bun, curat și aromatic, să se folosească de »Rummolit«. — Prețul unei sticle 70 fileri. 10 sticle 7 cor. — O sticlă e de ajuns pentru a produce 2-3 kilogr. de rum veritabil.

Depozit principal: **MOLDT BÉLA**, farmacist Gyertyámos.

**Hustokol.** Medicii o folosesc cu mult succes la îmbolnăvirea organelor de inspirație, boale de piept, catar de plămâni, catar măgăresc; contra tusei, astmei etc. — Prețul unei sticle 6 coroane. 3 sticle 16 coroane.

**Crema-Ideal-Violetta** de prezent cea mai bună și nestrăcioasă cremă pentru față și mâni. Prețul 1 cor., și 2-50 cor.

**Doloresit.** Cel mai sigur și mai cu efect medicament la întărârea intestinelor și pentru junghieri în oase, dureri sfâșietoare, înțepeniri, precum și contra tuturor boalelor ce obvin prin răceală. La începutul boalei e de ajuns și o singură sticlă; la boale învechite folosirea a 3-4 sticle sunt de ajuns pentru totala vindecare. — Prețul unei sticle 4 coroane. 5 sticle 15 coroane.



bilanțurile depuse de noi, și d-se a încasat con form acestor bilanțuri sumele ce i-s'au cuvenit. D-se a încasat în cursul acestor zece ani 316.273 lei 22 bani, ceea ce-i face o medie de 30 mii lei pe an, adică suma cu care fusese arendată această moșie înainte de tovărășie și pe care arendașul A. Popea nu-i putea plăti, fapt pentru care i-a și resiliat contractul.

Dar beneficiile, pe care le-au tras d. Sturdza din executarea acestui contract, afară de suma de mai sus primită în bani gata, sunt următoarele:

Clădiri în suma totală de	169.787 lei	—
Imbunătățiri pe teren	23.895	> 54
Mașini agricole	77.566	> 30
Edecuri etc	30.867	> 95
Vite	19.435	> —
Scânduri și lemnării	4.340	> —
Produce și mărfuri	75.848	> 90
Pretenziuni	46.007	> 22
Biserica și școala	32.000	> —

Total: 479.748 lei 46

S'a sporit terenul cultivabil al moșiei dela 615 fălci la 1370 fălci, s'au replantat ville, care în anul prim produceau 50 hectolitri și în anul din urmă 600 hectolitri, s'a înființat o lucernărie în întindere de 50 fălci etc.

Clădirile precum și toate cumpărările de mai șini, unelte și vite au fost făcute în primii ani ai exploatării și conturile acestor investiții sunt verificate și iscălite de d. Sturdza.

3. În urma altor afirmațiuni, pentru care n'a adus nici o dovadă, adversarul a cerut numirea unui expert, care să verifice întreaga gestiune. La aceasta am replicat și replicăm, că nu ne opunem, dacă d-se se obligă a face cheltuielile expertizei și dacă va pune la dispoziție întreaga arhivă, care se găsește la moșia Gălciana, în care arhivă se află toate actele justificative precum facturi, chitanțe și altele dela intrarea mea în exploatare încoaci, putând bine înțeles a se servi și de actele care le-am depus în susținerea acțiunii mele, cum și a altor acte ce voiu mai avea.

Cerem dar condamnarea dlui Sturdza la suma de 126,248 lei 99 bani cu dobânda legală până la ziua plății precum și cheltuieli de judecată.

În mod subsidiar propunem de martori pe dd. Ioan Maneguf, Dimitrie Todorov, Anastasie Galan și Mihail Bădărău.

Em. Culoglu,  
advocat.

## Din România.

**Intrunirea studenților ieșeni.** Se anunță din Iași: Luni la orele 4 jumătate, după terminarea cursului inaugural al diui Iorga, studenții s'au adunat în sala pașilor pierduți a Universității pentru a se pronunța asupra atitudinii ce trebuie să iee în urma pedepsirii celor 3 colegi ai lor, de senatul universitar.

Studenții au hotărât să redacteze un memoriu în care să se explice motivele atitudinii lor față de profesorul Bujor și în același timp să se previe că în caz când nu se va ridica pedeapsa celor trei colegi, studenții ieșeni vor apela la minister, iar în cele din urmă vor aviza la mijloacele ce vor crede de cuviință.

**Achitarea colonelului Marian.** Șase zile în șir, în București, la consiliul de război, au urmat debaterile interesantului proces militar al colonelului Marian, care a pasionat lumea în vremea din urmă.

Acest colonel este adus înaintea justiției pentru mari fraude, falșuri și neregularități ce le-ar fi comis în calitatea d-sale de șef al serviciului de geniu. Se înțelege reacțiunea de indignare ce a cuprins întreg corpul superior al ofițerilor din armata română cum și opinia publică.

Cu cea mai mare rigoare și seriozitate s'a desfășurat acest interesant proces pentru a se pedepsi vinovatul sau în caz contrar a se șterge pata rușinoasă de pe epoletele de aur a unui colonel.

Era în joc nu onoarea unui om, ci a ar mamei.

Rechizitorul afacerii l-a făcut d. comisar regal, colonelul A. Saegiu. Apărarea e susținută de colonel Solacolu, loc. Teodorescu și Missir, cari prin o pledoarie minunată arată nevinovăția colonelului Marian și raportul neexact al d. adj. Leonte în sarcinat cu darea în judecată.

Colonelul Marian, cu lacrimi în ochi cere nu mila consiliului, a fi achitat, ci ștergerea petei aduse cu această acuzare onoarei lui de militar. Înainte de a se da verdictul e liniște de morământ în sală.

Colonelul după 6 luni de închisoare și de atâtea durere sufletească, în atitudinea lui deși demnă, i-se poate zări în față urma suferinții dusă cu abnegație.

D. președinte general al consiliului de război citește foarte emoționat verdictul în care se pronunță *achitarea*.

Colonelul Marian plânge, iar frații de armă, ofițerii superiori li aduc o manifestare simpatică.

**Șezătoarea literară dela Galați.** Sâmbătă seara, a avut loc în Galați prima șezătoare literară dată de societatea scriitorilor români în beneficiul fondului pentru ridicarea unui bust lui Eminescu. Șezătoarea s'a ținut în sala teatrului Papodopol care, de mult timp n'a mai fost atât de populat.

D. Mihail Sadoveanu, președintele societății scriitorilor români, a deschis șezătoarea printr'o cuvântare, care a pus în evidență rolul cultural al acestor întruniri literare. D-nii Minulescu, Anghel și Cincinat Pavelescu, au recitat poezii cari au stârnit adevărate ovații. D. Zăbăra Bărsan, a declamat cu rară putere Scrisoarea III a lui Eminescu. D-nii Sadoveanu și Lovinescu au citit proză.

La urmă s'a jucat de către soții Bărsan, piesa »Linștea Casei« de George Courteline. D-șoara Magdalena Cocorescu, pianistă, a dat șezătoarei binevoitorul său concurs, desăvârșind astfel o frumoasă manifestație de artă, în Galați.

După sfârșitul șezătoarei, comitetul cercului »Eminescu«, a oferit scriitorilor o masă la restaurantul Suré.

**Onomastica dlui Sturdza.** M. S. Regele a felicitat ieri telegrafic pe d. Sturdza, fost prim ministru, la Paris, cu ocazia onomastice sale.

**Expulzări de sindicaliști.** Consiliul de miniștri a hotărât expulzarea următorilor meseriași din capitală, cari cu ocaziunea întrunirii dela »Romînta Muncitoare« au provocat turburări: Urban Peteff, Nicolae Terzieff, Gheorghii I. Diakoff, supuși bulgari și Frantisch Vancso, zis Frantz Vanciu, supus austriac.

**Programul de acțiune al »Ligei Culturale«.** Comitetul central a luat hotărârile să se adreseze câte un apel către preoți, ofițeri și învățători, pentru înscrierea în Ligă. Se va alcătui și un program de acțiune pentru o serie de întruniri ale Ligei în diferitele orașe, cu scopul de a întemeia noi secțiuni ale Ligei. În luna Noembrie vor începe conferințele și seratele artistice ale secțiunii București, la Ateneu, în sala școlii de Bele-arte.

**Pelerinajul Ligei culturale la Mănăstirea Dealului.** Dl Sava Șomănescu, președintele Ligei culturale, a întrunit la o ședință comună pe membrii comitetului central executiv și pe membrii secțiunii București, pentru a lua mai multe hotărâri importante cu privire la activitatea Ligei.

Astfel, pentru ziua de 8 Noembrie Duminecă, s'a decis organizarea unui pelerinaj la Mănăstirea Dealului, de lângă Târgoviște, unde se păstrează sfântul cap al lui Mihail Viteazul.

**Moartea lui Lazăr Duma.** Luni dimineața a încetat din viață, în mod subit, d. Lazăr Duma, fost inspector general al școlilor române din Macedonia.

Vestea morții a produs o profundă emoție, mai ales în rândurile macedo-românilor, Lazăr Duma fiind foarte iubit și stimat de conștienții săi, ca unul care a luptat pentru ridicarea culturii a românilor.

## Procesul Doamnei Steinheil.

Ziua a șasea.

Giuvaerele.

Chestia cu giuvaerele este cea mai încurcată din întreg procesul.

Acuzata încă nu mai știe ce să răspundă la întrebările președintelui în aceasta afacere. Numai exclamații de durere mai este în stare să dea, rugându-se într'una să le fie milă de dânsa, căci e nevinovată.

Într'adevăr, că întreaga instrucție nu este în puțință de-a arăta un motiv serios de culpabilitate, decât singura chestia bijuteriilor.

Doamna Steinheil anume, la câteva săptămâni după săvârșirea crimei și-a dat toate bijuteriile pe care zicea că i-le-au furat criminalii, să le preschimbe. Juvierul chemat ca martor documentează cu date mersul acestei afaceri.

Cu toată oboseala, de care acuzata se vede cuprinsă, aceasta are totuși puterea să înlăture din fața juraților o eventuală judecată nefavorabilă și spune, că giuvaerlele de care este vorba le-a dat să le preschimbe numai din cauza filicei sale, pentru a nu afla aceasta, că a avut și alte bijuterii făcute cadou de amanții ei, afară de cele primite dela tatăl ei. Întrucât aceste declarații li vor fi de folos se va vedea mai târziu.

Ce zic jurnaliștii.

La debaterile acestui senzațional proces figurează ca martori și doi ziarști Marcel *Hutin* și *Labruyère*, care în noaptea de 26 Nov. anul trecut au luat un interview dnei Steinheil, care era pe atunci într'o situație extrem de fatală în urma intervenției poliției și a descoperirilor făcute în sarcina ei.

Cel dintâi spune, că acuzata i-a mărturisit, că dânsa a pus mângăritarul în buzunarul servitorului ei, pentru a rătați instrucția.

— Dar Dle intervieve dna Steinheil — a trebuit să mărturisesc în felul acesta pentru că dta m'ai înspăimântat, că opinia publică e revoltată și eu și fiică-mea sântem amenințate, de a fi linșate.

Ziaristul Barby încă figurează ca martor. El zice, că dna Steinheil cu ocazia unui interview i-ar fi spus s'o omoare și a cerut strichnină dela dânsul.

Atmosfera pare a nu fi atât de nefavorabilă acuzatei.

Afacerea giuvaerelor ce e drept că a deprimat-o foarte mult, deoarece vede, că singură aceasta nenorocită afacere poate s'o piardă, de aceea dânsa se și simte foarte obosită și desnădăjduită.

În urma acestei deprimări a cerut președintelui să se micșoreze timpul ședințelor, pentru că discuțiile lungi și agitația, ce o stăpânește pe tot timpul debaterilor, îi răpune toate forțele.

Publicul în schimb pare a fi câștigat o deplină convingere despre nevinovăția dnei Steinheil. Depoziția directorului dela »Teatrul Hebreu«, care a mărturisit, că într'adevăr i-s'au furat trei costume și trei pălării din garderoba teatrului în ajunul crimei a edificat pare-se opinia publică asupra nevinovăției acuzatei.

Chestiunea merită cu atât mai multă atenție, cu cât dna Steinheil n'a avut până acum alte exclamații de a se disculpa decât, că a văzut cu ochii ei pe ucigași îmbrăgați cu haine de levii, cu pălării — cască și cu mânuși — muschetar, costume care corespund întocmai celor furate dela teatrul evreesc.

## Rakovski în Budapesta.

O serată literară socialistă în Budapesta.  
— De vorbă cu Dr. Rakovski. —

Budapesta, la 8 Noembrie 1909 v.

Secția română a partidului social-democrat din Budapesta, a aranjat Duminecă, la 7 Noembrie 1909 în localitățile sale o serată literară — cum s'a afișat în program, dar de fapt a fost o adunare politică.

A fost foarte bine cercetată atât de socialiști cât și de tinerimea curioasă. Punctul prim din program „Naționalismul și expulsarea tovarășului Dr. C. Rakovski din România”, conferința ținută de „...”, a atras pe mulți curioși, fiindcă se știa că Dr. C. Rakovski va fi conferențiarul. Așa a și fost. N'a vorbit însă despre naționalism și expulsarea s'a, ci mai mult despre naționalism și socialism.

De sine înțeles, că a desvilit în culorile cele mai vii principiile socialiste în ce privește internaționalismul, lovind cu cuvinte aspre în guvernele României, cari după părerea D sale toate pot fi, numai liberale nu. Zice că în România nici nu poate fi vorba de naționalism în sensul strict al cuvântului, acolo proprietatea e idealul național. Cu tot alta e naționalismul românilor din Ungaria, la cari între împrejurările de azi e mai mult o necesitate spre a și putea asigura existența rasei decât un ideal politic.

După ce își descrie conveniențele de cari a avut parte până acum, sfârșește după o vorbire de aproape o oră, cu cuvintele: »Pace colibelor și război palatelor! România nu poate suporta un om care luptă pentru întregul neam!«

A mai declamat o domnișoară și au mai vorbit vre-o doi tovarăși și cu asta s'a sfârșit serata literară-socialistă.

M'a interesat însă să aud din gura dlui Dr. Rakovski cauza expulzării și a neplăcerilor sale de acum, cu atât mai vătos, că am văzut că presa îi acordă oarecare importanță ocupându-se zilnic cu el.

L-am rugat să binevoiască a-mi da unele deslușiri cu privire la chestia d-sale. — Mi-a răspuns: — Înțelegeți foarte bine, că eu nu voiu putea intra în amănunte, ci mă voi mărgini a vă explica de ce duc și voiu duce încă luptă pentru recunoașterea dreptului de cetățean român.

Știți că guvernul român acum doi ani și jumătate m'a declarat de expulzat, când mă găseam în străinătate, un procedeu acesta, care se poate aplica față de străini. Astfel expulzându-mă pe mine ca pe un cetățean român, guvernul României a săvârșit o volnicie.

Este drept că ziarele guvernului pretind, că eu sânt român prin greșală. Dar nu vă pare cam suspectă o astfel de afirmație, când se știe, că tatăl meu a fost cetățean român, consilier comunal, proprietar rural și eu însumi la rândul meu am fost ofițer cu grad de locotenent în armata română, am fost consilier județian, calitate care am purtat-o încă trei luni după expulzarea mea?

După expulzarea mea, când mă găseam în străinătate, guvernul a isbutit să obțină dela curtea de casație o hotărâre, care sancționa măsura luată împotriva mea, dar tocmai motivele, pe baza cărora a fost adusă această hotărâre, arată încă și mai bine, că dreptatea este pe partea mea.

Trebuie să spun cu mâhnire, că guvernul ca să obție aceasta hotărâre s'a folosit de o informațiune falsă. În fața curții de casație s'a afirmat, că eu aș fi fost bursier al statului bulgar ca student în Franța. Acest fapt absolut inventat a putut găsi crezământ în fața judecătorilor, căci eu nu eram acolo spre a-l putea infirma.

Asăzi însă, după ce am putut să obțin un certificat, ori cine poate înțelege, că adversarii mei politici s'au servit împotriva mea de documente false. Dealtminte toată hotărârea curții de casație este dovedită că fiind în contradicție cu legile românești și cu jurisprudența aceleș curți

de casație. Imi voiu permite să vă recomand să citiți în această privință păreri motivate, care mi-au fost date în mod absolut desinteresat de doi profesori de drept, dnii A. de Lapradelle și Em. Leoy din Lyon; dar tot așa de probată este și stirea, că el Dissescu s'a oferit să-mi ia apărarea în momentul când eram închis în Căneni și să nu uitați că el a fost avocatul guvernului în procesul meu.

»Astai pe scurt partea juridică a chestiei mele. Ea însă are și o parte politică și o parte morală și aici tocmai apare cât de nedreaptă este măsura luată în contra mea. Se știe, că ceea ce îmi reproșează guvernul român, este, că eu am organizat mișcarea muncitoare în România; că eu am luat în apărare țăranul și un lucru mai grav în ochii guvernului, că l-am denunțat, că a măcelărit pe țărani cei nevinovați într'un articol apărut în ziarul parisiian »L'Humanité«. Se știe, că aceasta faptă a avut o sancțiune, că eu am fost în timpul când mă găseam supt drapel în casarma din Constanța, și arestat, tradus în fața unui consiliu de disciplină și reformat din armată în ziua de 22 Iulie 1907. Eu nu regret, că am pierdut gradul de ofițer pentru apărarea dreptului poporului român, în însă să vă arăt, că în dosul sofismelor și a neadevărurilor pe cari le răspândește presa guvernamentală în România și în străinătate în ce mă privește, este ura unui partid și a unui guvern, care mă prigonește pentru activitatea mea politică.

»Cine nu v'a înțelege, că muncitorimea din România n'ar fi sărit întru apărarea mea, care sânt acuzat mereu de a fi agent străin, dacă în realitate nu era altceva, adevă, în împrejurările tragice prin care a trecut Țara-Românească în ultimi ani, eu n'aș fi fost unul dintre luptătorii pentru binele poporului român«.

A doua întrebare a fost: »Credeți dle Rakovski, că doctrinele socialiste pot găsi teren și între românii din Ungaria? — la care mi-a răspuns:

— Dacă Dvoastră înțelegeți supt popor totalitatea, adevă pe toți românii din Ungaria, nu încapă îndoială, că ei toți nu pot deveni socialiști. Chiar în țările cele mai înaintate din punct de vedere economic și social, socialismul nu este de o potrivă primit de toată populația.

Mișcarea socialistă, care are ca ideal proprietatea colectivă, nu poate găsi teren prielnic decât printre aceia cari n'au proprietate și deci, care departe de a perde ceva nu pot decât să câștige prin schimbarea proprietății private în proprietate colectivă.

»Așa că la întrebarea dv. eu am să răspund condiționat: dacă în societatea românească din Ungaria în înțelesul cel mai larg al cuvântului, se petrece aceea dezvoltare economică cum s'a petrecut în alte țări, despărțind popoarele în clase capitaliste și clase de muncitori, nu încap îndoială, că ea nu se va putea substra de evoluțiunea generală și că mai curând ori mai târziu mișcarea socialistă va găsi și aici condiții prielnice.

»Aceasta însă nu împiedecă constatarea unui alt adevăr, și anume, că în țările ca Ungaria, unde naționalitățile au de a lupta pentru dreptul lor de dezvoltare proprie, așa zisa chestie națională, fără ca să suprimă chestia socială propriu zis, ocupă un loc foarte mare. În asemenea împrejurări clasa muncitoare are un interes comun cu clasa burgheză de aceeași naționalitate atâta timp, cât este vorba de a lupta contra oligarhiei și a feudalismului«.

## Din Bucovina.

Liga românilor în Bucovina. Cu un an în urmă în orașul Suceava s'a înființat această societate.

Urmărind programul exclusiv național în o vreme relativ scurtă, a ajuns la o înflorire îmbucurătoare, căci acum are 6 secții: 3 în Suceava, 1 în Cernăuți, și câte una în satele Scheia și Stroiești, iar în Mirătești lângă Hatna, a cumpărat

pământ pentru a zidi pe el, la primăvară, o casă națională românească împreună cu școala.

Liga scoate și o revistă lunară, literară, unde își desfășoară programul cuminte de cultură națională.

## Pe panta concesiilor ?

Semne îngrijorătoare.

Criza.

Arad, 10 Noembrie.

Dacă ar fi să dăm crezare unor informații lansate de ziarele partizanilor băncii, am fi nevoiți să constatăm cu multă îngrijorare, că Majestatea Sa monarhul cedând presiunii bărbaților politici din Ungaria, a alunecat iarăși, ca de atâtea-ori în restimpul erei constituționale batjocorite, pe panta fatală a concesiilor. După informațiile ziarelor din chestiune, monarhul pentru a pune odată capăt crizei din Ungaria, e gata să facă noi concesiuni molochului panmaghiar. Concesiunile acestea ar fi următoarele: 1. Lărgirea sferei de competență a ministrului de honvezi. 2. Reforma procedurii penale militare. 3. *Limba de serviciu ungară în marginile gradelor inferioare.* 4. Adoptarea plăților în număr.

În schimbul acestor »concesiuni« coroana cere sporirea contingentului de recruți și votarea noilor cheltuieli ale armatei comune și bine înțeles, o dezarmare generală în chestiunea băncii ungare autonome.

Informațiile noastre, primite din sursă autorizată, spun dimpotrivă, că monarhul e neclintit în atitudinea sa de până aci și nici nu voiește să auză de concesiuni. Legile evoluției naționale ce decurge aci într'un stadiu înaintat în monarhie, nici n'ar ierta o nouă capitulațiune a coroanei și iele s'ar răsbuna amar împotriva oricărei abateri dela calea ce o stabilesc ele. Ori cât de neînsemnate la aparență, concesiunile specificate, cu'n aier de nemulțumire, de ziarele ungurești — ar favoriza procesul de corupere a caracterului armatei comune și puvoiu șovinismului unguresc ar copleși cu încetul toate regimentele ei din Ungaria. Credem de prisos să mai stăruim asupra fatalelor ravagii ale acestui puvoi și sferile din preajma coroanei sperăm că le prevăd de asemenea.

Cronica zilei de azi se resumă de altfel în informațiile dela vale:

Consiliu de ministri.

Budapesta, 10 Noembrie.

(Dela corespondentul nostru). Pentru a asculta raportul lui Wekerle asupra audiențelor ce le-a avut ieri și alaltăieri, membrii cabinetului s'au întrunit azi în consiliu. Consiliul a durat două ceasuri, ministri însă nu au luat nici o hotărâre. Se spune că între membrii cabinetului mai dănuiesc divergențele semnalate de atâtea ori și că ei nu vor lua o hotărâre până după limpezirea situației, cea ce se aștepta în urma conferinței de Joi a partidului independentist, dar mai ales în urma ședinței de Vineri a camerii.

Wekerle a comunicat azi colegilor săi că monarhul nu a adoptat »proiectul cooperativ« al guvernului, deoarece nici nu vrea să audă de concesiuni.

**Noutăți la modă de ciorapi pentru dame și copii, ciorapi scurți pentru bărbați și copii.** Ciorapi pentru bărbați se capătă la WEISMAYR FERENCZ Timișoara, numai în cetate, str. Hunyadi. Asortiment bogat pe fabricate din țară și străinătate.

**Grupul Justh.**

Budapesta, 10 Noembrie.

(Dela corespondentul nostru). Supt președinția lui Justh a avut azi loc în biroul prezidial dela parlament, o nouă consfătuire a aderenților băncii. Au participat vre-o 70 de deputați. S'a discutat asupra atitudinii ce vor lua în conferința de mâine a partidului independist și în ședința cea mai apropiată a camerei. Ei speră că Justh va avea de partea sa majoritatea partidului, după ce numărul celor ce și au anunțat deja aderența e de 150.

S'a svonit între altele că *Kossuth va renunța mâine la șefia de partid.*

**Sedința de Vineri.**

Budapesta, 10 Noembrie.

(Dela corespondentul nostru). Felul cum se va desfășura ședința de Vineri atârână de conferința de mâine a partidului kossuthist. Aderenții lui Justh speră să fie sprijiniți și de deputații naționaliști. Ei vor stărui ca Justh să nu demisioneze din președinție.

**Piedeci de neînvin.**

Budapesta, 10 Noembrie.

(Dela corespondentul nostru). Din izvor bine informat află că proiectul prezentat monarhului alaltăieri, de Wekerle, a fost definitiv abandonat. Factorii hotărâtori din Viena resping ab ovo plățile în numerar, precum și concesiile de orice natură. Criza a intrat deci iarăși în una dintre fazele cele mai grave. Se vor pune în curgere tratative pentru un nou provizoriu în chestiunea băncii.

**INFORMAȚIUNI.**

ARAD, 9 Noembrie n. 1909.

**Dăruiri pentru fondul de zidire al școlii de fete din Arad.**

Au mai sosit la reuniune următoarele dăruiri:

Dr. Vasile Preda, Câmpeni Cor.	100—
Disescu	> 94-20
X. V., Z.	> 37-68
Ioan Popa, Buziaș	> 10—
Teodor Herman, Dej	> 5—
Arsenie Vlaicu, Brașov	> 10—

**— Cumpărarea unei case din Arad.**

Precum sântem informați, direcțiunea institutului »Victoria«, a cumpărat zilele acestea palatul numit Steinitzer, care se afla în nemijlocita vecinătate, alipit de casa »Victoriei«, cu suma de 200.000 coroane.

Prin acest nou imobil, casele »Victoriei« formează chiar în centrul orașului, în fața primăriei, un front de aproape 60 metri lungime.

— **Corul Asociațiunii aradane**, își reîncepe exercițiile Vineri în 30 Octombrie (12 Noembrie) la orele 6 seara. Domnii și damele, cari au făcut parte din cor și până acum, precum și toți acei domni și dame, cari ar dori să ia parte la cor de aci înainte, sânt rugați a se prezenta la timpul indicat în localitatea Asociațiunii (casa bisericii strada Forray). *Direcțiunea.*

— **Sfințirea bisericii din Satu-mic.** Luni, s'a săvârșit prin d. Dr. G. Popovici, protopopul Lugojului, ca mandatar al P. S. Sale episcopului Ioan I. Papp, sfințirea nou ziditei biserici din Satu-mic (lângă Lugoj) precum și sfințirea steagului cântăreților plugari. Mandatarul episcopesc însoțit de fruntașii din Lugoj, Titu Hațeg, Dr. Stefan Petrovici, deputat, Dr. Vater Braniște, directorul »Drapelului«, Dr. G. Dobrin, Dominic Rațiu, directorul filialei »Albinae« și a. au fost primiți cu banderiu de călăreți. Serviciul divin și actul sfin-

țirii a fost celebrat prin protopopul d. Dr. G. Popovici asistat de preoții Dim. Morariu (Secaș)-Alex. Popovici (Fădmac), Cornel Biro (Heren-dești), Rom. Popovici (Honorici), Ioan Danciu (Satu-mic), Ioan Jurca (Dragomirești) și Ioan Enuică (Oloșag). Cântările le-a executat corul de plugari, condus de dirigentul George Sârbu. În decursul serviciului d. protopop Dr. G. Popovici, a rostit o cuvântare întrefăsuată cu amănunte interesante din istoricul comunei. După serviciul divin a avut loc o masă comună. După prânz la ora 3 s'a făcut sfințirea steagului a cărui naș a fost d. Dr. Braniște. D sa a încredințat steagul coriștilor, spunând, să-i păstreze credința. Seara a fost o foarte succesă reprezentație prin diletanți, a piesei »O Sâmbătă norocoasă« de I. Vulcan și pe urmă dans.

— **Hymen.** Ni-se anunță cununia d. Stefan Pe-neșiu cu d-șoara Aurelia Șeviciu, care se va celebra Duminecă 21 Noembrie n., în biserica gr. or. din Șiria.

— D-șoara Ana Borlovan și d. Gheorghe Jucu fidanțați. Felicitări!

— **Persecuția părintelui Hlinka.** Din Seghedin n'-se scrie, că părintele Andrei Hlinka este urmărit într'un nou proces de agitație.

La 5 ale luni curente mult încercatul preot s'ovac a avut o nouă înfățișare înaintea senatului de acuză, pentru un articol apărut în *Slovenski Tizdenik*, din Budapesta!

Caracteristic este, că articolul în chestie n'a fost incriminat la timp, iar acum autorul articolului s'a prezentat singur judelei de instrucție.

Cu toate acestea acuza îl vrea pe Hlinka, care nu are nimic comun cu paternitatea articolului în chestie.

La D-zeu și în țara ungurească însă toate sânt posibile.

— **Înmormântarea protopopului Iosif Vancea de Buteasa.** Ni-se scrie: Sâmbătă, la 6 Noembrie a avut loc înmormântarea protopopului gr. cat. din Târgul Murașului, Iosif Vancea de Buteasa. Ceremonialul înmormântării l au săvârșit aproape toți preoții tractului, supt conducerea canonicului Gheorghe Muntean, esmisul consistorului arhidiecezan din Blaj.

Catafalcul era așezat în mijlocul bisericii. Afluența publicului, — care venise să dea ultimul onor defunctului — a fost mare. Am remarcat pe colonelul Ioan Ienache, în fruntea ofițerilor dela reg. nr. 64, două companii de onoare, una din reg. 62 și alta din reg. 64 de infanterie. 4 ofițeri dela reg. 9 de husari din loc, președintele camerei advocațiale Csongvai, vice președintele Csontos, judecătorul de tablă Emeric Pop Grideanu, prot. gr. or. Rusu și familia, Miculescu secretar în direcțiunea financiară, Em. Cormoș Alexandrescu, proprietar, toți candidații de advocați români aflători la cenzură și a.

Deși s'ar putea spune, că a fost o înmormântare demnă și pompoasă, panegiricul n'a fost decât curat fraze goale, rostit într'un limbaj stricat cu ty și gy. Se putea citi pe fețele multor români de bine un sentiment de mâhnire și jenă.

Ne rugăm cu toată smerenia cuvenită în fața Prea Ven. Conzistor din Blaj, ca în cazuri analoge ținând cont și de decorul bisericii, să trimită ori exmită persoane cari știu vorbi românește, ca în fața străinului să nu fim siliți să roșim.

Tot cu acest prilej rugăm cărturarilor români din acestea ținuturi să înceapă o activitate câtuși de mică, dar în direcție curată românească, căci altfel ne prăpădim fără doar și poate.

— **Din temniță.** Ni-se scrie că în temnița din Seghedin sânt încordelați de prezent 3 români, dl Victor Braniște redactorul »Gazetei Transilvaniei« învățătorul Cornel Popoviciu din Bihor și dl Spuderca șeful tipografiei »Gazetei« din Brașov, un neamț și doi slovaci: părintele Hlinka, care la 23 Febr. anul viitor împlinește 2 ani și 8 luni de osândă și Andrei Obuch, care încă are în spate un an și jumătate.

— **Cărsurile d-lui profesor Gustav Weigand.** Ni-se scrie din Lipsca: Cărsurile d-lui profesor Gustav Weigand au început săptămâna

trecută și se bucură de-o asistență îmbucurătoare. Ca totdeauna, așa și acum, s'au început ședințele seminariale cu o masă comună a tuturor membrilor din seminar, în ospitaliera casă a d-lui profesor. O mulțime de tineri germani s'au decis să studieze limba română, astfel, încât semestrelle viitoare sânt menite să desvolte treptat-treptat o întregă gardă de scrutători și — să sperăm — și de amici intimi al limbii noastre. La masa comună n'au lipsit nici vorbirile de bineventare și mulțămitele simțite.

Din români urmează cursul: D-nii Emil Precup și G. Hotcou, ambii transilvăneni.

În prima ședință a raportat prof. Weigand elevilor săi despre prețioasele sale rezultate, obținute din ultima sa călătorie, în Albania, unde a dat de limba aromână din codicele Dimonie. Despre această călătorie pregătește tocmai o lucrare mare, precum și o gramatică albaneză.

— **Arestarea unui spion.** La Paris a fost arestat directorul unui otel, care oferise străinătății planurile mai multor forturi din granița de ost a Franței. *Parisot* — așa se numește directorul — a fost arestat la gară, pe când era gata de plecare. Actele menite vânzării s'au găsit la el. Când i s'a luat interogatorul a mărturisit că acestea au fost lăsate la el de un ofițer din Nancy; mai pe urmă și a retras această depoziție.

— **Gyulai Pál**, unul dintre cei mai de seamă critici și esteticieni maghiar a decedat ieri în Budapesta.

— **Aeroplanul Vlaicu.** Ziarele din București anunță că d. inginer Aurel Vlaicu, care a plecat pentru câteva zile acasă la părinți în satul Bințanți de lângă Orăștie se va întoarce luni în Capitală, spre a începe la arsenalul armatei, construcția aparatului său de zburat.

† **Iuliu Rațiu**, asesor consistorial și protopop gr. cat. în pensiune, a răposat Vineri în 5 Noembrie a. c. la orele 2 dimineața, în al 45-lea an al etății și al 23-lea an al preoției, fiind împărțit cu sf. taine. Rămășițele pământești ale defunctului s'au așezat Sâmbătă la orele 2 d. a. în cimitirul gr. cat. din Orăștie.

— **Comemorarea fericitului Alexandru Mocsonyi în Lugoj.** Duminecă, s'a ținut în Lugoj matineul anunțat de Reuniunea română de muzică și cant de acolo, în amintirea fericitului Alexandru Mocsonyi din prilejul aniversării zilei lui natale. Matineul a fost precedat de un parastas slujit în biserica gr. or. îmbrăcată din acest prilej în doliu. Părăstasul a fost celebrat prin d. protopop Dr. G. Popovici, cu asistența parochilor dd. I. Tempa, N. Birescu, D. Socceanțu și diaconul M. Gașpar. Un public extraordinar de număros a asistat. Din partea familiei a fost de față tinărul Ionel Mocsonyi, nepotul defunctului. P. S. Sa Episcopul Hossu fiind absent s'a reprezentat prin d. canonic și prelat papa' Ioan Boroș. Toate reuniunile românești au fost reprezentate. Din Timișoara a luat parte fruntașul Em. Ungureanu. La parastas a rostit un pătruzător panegiric d. protopop Dr. G. Popovici, care sfirșia cu o mișcătoare rugăciune pentru sufletul lui A. Mocsonyi. După parastas a avut loc matineul în sala dela Concordia. Corul maestrului Vidu a executat câteva cântări mângâioase iar la urmă erolca compziție a maestrului »Pui de lei« care a făcut puternică impresie. Discursul comemorativ l-a rostit d. Dr. V. Braniște biograful lui Alexandru Mocsonyi, caracterizând în linii generale personalitatea lui A. Mocsonyi și rolul său în desvoltarea poporului român.

— **Disciplina militară în străinătate.** În Paris a fost închis căpitanul regimentului al 15 de călărașii, contele *Borglie*, din cauză că a maltrat un soldat, care la reclamant apoi tribunalului militar. Faptul ar putea servi ca învățătură multor înfumurații unguri, cari încăpuți în armata comună maltratează pe flăcăii noștri.

— **Monumente antice.** Ziarul *Corriere d'Italia* din Romă anunță că, în catacombele timpului din Sau Sebastiano s'au găsit documente scrise în secolul al treilea pe tablă de cerată. Numele acestor documente e *Domus Petri* și au



mare importanță din punct de vedere al istoriei primitive a creștinătății.

— **In șirul victimelor dispărute.** Clubul parlamentar croat a hotărât sistarea organului său »Hravatska«, ne mai putând suporta vecinicele prigoniri și nesfârșitele pedepse dictate în numele statului constituțional de procurori cari așa de mult sânt preocupați de bunăstarea naționalităților.

— **Un furt de 41.000 lei.** Vineri neaptea s'a săvârșit un furt în birourile societății »Româno-Americană« din Ploiești și că autorul furtului Ștefan Nicolescu, om de serviciu la acea societate, a dispărut cu suma de 41.000 lei. Agentul direcțiunii poliției și siguranței din ministerul de interne, care să află la Giurgiu, a reușit să prindă și să aresteze Sâmbătă în portul Ramadan pe autorul furtului, în momentul când se pregătea să plece cu vaporul spre Corabia.

Ștefan Nicolescu luase și bilet de vapor, dar fiind recunoscut de abilul agent, a fost pe loc arestat. La perchezițiunea ce i s'a făcut, s'a găsit asupra lui suma aproape complectă, în pachete de hârtii de bancă, bine sigilate. El nu cheltuise decât vre-o sută de lei.

— **Calendarul Național** pe 1910 ni s'a trimis și cu plăcere vestim pe cititorii noștri despre apariția acestui bine îngrijit calendar. E aievea național, cum îi e și numele. Atât chipurile, cât și poeziile și schițele istorice ce aduce, îl fac vrednic a intra în casa tuturor bunilor români! Citiți anunțul lui între inserțiunile foii.

— **Cupa e plină.** Căpitanul Brouner, profesor la școala militară din Viena, a intrat ieri seara în sala unui restaurant și a comandat o oacă de vin. Vorbea cu personalul foarte indiferent, pe urmă și-a dăruit tabachera unui chelner. Băuse deja nouă pahare de vin, a mai comandat o jumătate chil de must. Într'un moment neobservat de nime și-a vărsat în pahar ciancal, pe urmă l a golit. Peste câteva minute și a plecat capul pe masă și nu s'a mai mișcat. Patronul crezând că doarme a vrut să-l trezască dar căpitanul murise. A chemat de grabă un medic, dar orice încercări erau zadarnice.

— **Necrolog.** Primim următorul anunț funebru: Inconsolabili: Nicolae Gherdan, ca soț, Valeria măr. căpitan Cioban, ca fiică căpitan Cioban ca ginere, au durerea a anunța în cetatea din viață a scumpei lor soție, mame și soacre. *Maria Ludmilla Gherdan*, născ. *Cernețiu*, care a încetat din viață astăzi la 8 Noembrie a. c., orele p. m., după lungi și grele suferințe, în etate de 59 ani, împărțită fiind cu sfintele Taine. Rămășițe pământeste ale scumpei decedate se vor așeza spre veșnică odihnă Mercuri, la 10 Noembrie la 2 ore d. a. a. c., în cimiteriul bisericii gr.-or. române din Timișoara-Fabric. Timișoara, la 8 Noembrie 1909. Nicolae Gherdan, ca soț. Valeria Căpitan Cioban, ca fiică. Căpitan Mihail Cioban, ca ginere. Fie-i memoria în veci neuitată.

✕ Mihai Radu croitor pentru bărbați, Cluj, str. Jókai 2. Stofă englezească veritabilă, croi elegant, prețuri solide.

## Cronica judiciară.

### Omorul din Szabadka.

#### Ziua a noua.

#### Inchelerea ascultării martorilor.

#### Depoziția experților.

Procesul din Szabadka se apropie de sfârșit. Mâne sau poimâne se va da sentința definitivă. Dealtcum desbaterile aceste îndelungate au amorțit de mult interesul publicului și paciența juraților, cari după cum am amintit în raportul nostru recent încep să caște și să adoarmă.

În ședința de astăzi s'a discutat înainte de a se trece la desbateri — cazul juratului, care viza în decursul ședinței.

Unul dintre jurați, căruia gazetele îi atribuiă lipsa de interes în cauze atât de grave, s'a desvinovățit, numind pe somnorosul cel adevărat. Pe urmă se ia interogatorul celui din urmă martor a fetei din casă a ucisei.

Aceasta începe să-și bată joc de poliție, spunind, că nu-și face datoria în mod conștient.

— De mult ar fi trebuit să mi-se ia interogatorul — spune martora — dar poliția a fost atât de cuminte

incît m'a căutat zile întregi supt alt nume. A confundat numele meu cu acela al străzii. (Mare ilaritate).

Depoziția acestei mărturii încă este favorabilă pentru acuzata Haverda Mariska. Ea arată, că bătrina era o femeie insuportabilă de-o zgîrcenie și de-o stricteță ne mai pomenită și își ura pe propria ei fiică fără nici un motiv.

#### Depoziția experților.

Se trece apoi la depoziția experților și se ascultă un medic legist și un expert.

Declarațiile medicului expert Dr. Bartha Antal asupra stărei psihologice a lui János concordează cu acelea ale medicului legist. Expertul spune, că deși János dispune de forțele sale mentale totuși e foarte mărginit în voința sa și cu atât e mai lipsit de voință cu cît stă în fața unui lucru mai greu.

Este slab de constituție și are un sistem nervos cu desăvîrsire ruinat. În familia lui au fost pînă în prezent două cazuri de sinucideri.

Păreră expertului este, că János nu dispunea de voința sa, în momentul comiterii crimei.

Dr. Vályi Dezső medicul legist întărește declarațiile colegului său și adaugă, că constituția lui János a fost totdeauna debilă. Nu dispune de nici o cultură și a dus numai o viață de boem pierdut prin cafele. — A fost totdeauna persecutat de gânduri materiale și în mijlocul acestei mizerii l'a înlăntuit dragostea cătră Mariska. Pentru a se scăpa de lanțurile acestei persecuții, — ale amorului deoparte și ale mizeriei de alta, s'a decis să pună capăt zilelor aceleia, pe care o judeca de complice la nenorocirea lui.

Păreră medicului legist încă este, că János în momentul crimei era lipsit de voință. — Spune apoi, la întrebările președintelui că mîntea lui nu este atăcată, în orice caz însă întregă nu o are.

Depune în urmă Dr. Hajos al doilea expert, în felul celorlalți medici.

#### Ședința de după amiază.

Desbaterile de după amiază au format discuția asupra stării mentale a inculpatei Haverda Mariska.

Publicul a purtat mult interes acestei ședințe, de oarece sala a fost archiplină, mai ales de reprezentantele sexului său.

În mai multe rînduri s'au produs neînțelegeri între senat și apărare din cauza limbuției unuia dintre juri, care voia să de dovadă de slabele sale cunoștințe în materie de medicină legală.

Întrebările rătăcite ale acestui jude — merită să-l amintim cu numele Balogh Széna silit pe însuși președintele să-i adreseze observații și în urmă să-l oprească de a mai chestiona.

Declarațiile medicilor experți și legiști încă n'au purtat timbrul unei adinci cunoștințe a materiei, științifice, asupra căreia veniau să dea acum probe.

Expunerii, ca acestea de pildă: e anemică; n'are cultură; părinții la etatea de 15 ani au lăsat-o să umble pustie; a avut curtezani de tină; s'a măritat din interes și a trebuit să se divorțeze și multe de felul acesta n'au absolut nici o legătură cu adevărata misiune a unui medic expert sau legist, a căror atribuție ar fi să se declare asupra stărei psihologice a inculpatei, iar nu să se amestee fără nici un scrupul în relațiile ei intime familiare. Dar aceasta e medicina ungară, sistem Apáthy dela Cluj.

Pentru a spune totul asupra acestei chestiuni credem că nu ne-am achitat de datoria ce ni-se impunea, zicînd că medicii au fost de acord în declarațiile lor, susținînd, că Mariska era lipsită de voință, un sistem, ce e drept prea uzat în acest proces.

#### Afacerea lui Winkler.

Se dă în urmă citire raportului procuraturii generale referitor la instrucția în afacerea de scandal a procurorului Winkler.

Acesta neagă, că ar fi fost noaptea singur în celula acuzaților.

János îl dezmente. Deasemenea Mariska spune, că procurorul a fost noaptea în diferite rînduri la ea singur și a stat pînă cînd îl făcea atent, că se face ziua.

S'a trecut apoi la examinarea depoziției experților și după cîteva discuții aceste declarații au fost legalizate. În urmă s'au formulat întrebările juraților:

Față de János, omor cu premeditație; față de Mariska și Voitha instigare premeditată.

Dacă vorbirile de apărare nu vor dura mult mine seară sau cel mult poimîne dimineață acest senzațional proces își va lua sfîrșitul.

#### Anularea procesului.

Budapesta, 10 Noevrie.

(Dela corespondentul nostru). În u'timul moment primim din partea corespondentului nostru din Budapesta știrea, că la cererea apărătorilor procesul omorului din Szabadka va fi anulat și se va începe din nou.

Cauza a fost neregularitățile juridice de care s'a făcut vinovată atât instrucția în acest proces, cât și senatul de acuză. Probabil, că se va deșina o altă curte cu jurați pentru judecarea lui.

## PARTEA LITERARĂ.

### Scrisorile lui V. Alexandri.

VII.

Lui N. Bălcescu.

Paris, 25 Oct. 1851.

*Iubite Bălcescu*, ți-am trimis mai dăunăzi o scrisoare pe care trebuie s'o fi primit acum. Acel autograt este cea mai puternică apărare a mea în privința firii tale. Să trecem dar fără întârziere la alte lucruri mai interesante. Am vorbit cu prietena noastră despre nedumerirea ta, în privirea surorii tale și am hotărît că cel mai înțelept este să nu depărtezi pe sora ta.

Oricum să se găsească maică-ta, trebuie mai înainte de toate s'o ferești de griji supărătoare. Inchipuește-ți dar neliniștea ce ar cuprinde-o, când te-ar ști pe tine bolnav și singur în străinătate. Inima sa de mumă ar fi neconținut turburată la ideia singurătății tale, căci de este ceva crud pe lume pentru un om bolnav, este de a se vedea pe mâna străinilor. Așa dar să nu cum-va să faci greșala de a sili pe sora-ta să întreprinză un voiaj vătămător sănătății sale, cât și a stărei în care tu te afli acum, Sora-ta e gingașă, delicată și cred că ea însăș are trebuință de o climă priincioasă și de liniște. Asemenea tu ai nevoie de îngrijiri frățești. Ține-o dar lângă tine, până'n primăvară și fii încredințat că maică-ta va rămănea multămîntă, prin urmare va fi liniștită.

Prietena noastră, va pleca din Paris îndată ce-i vor sosi banii din țară. Cred că pe la 15 Decembrie (cel mai târziu) va sosi la tine. Te îndemn, iubite Bălcescule, să o silești ca să se caute cu tot diadinsul, pentrucă și ea-i de natura acelor care-și bat joc de sănătate. Trebuie să-i dai tu însuș pildă de bunăvoință întru redobândirea sănătății, să o sfătuești frățește ca să profiteze de șederea la lera, căci prin chipul acesta veți contribui împreună la restatornicirea puterilor noastre. Eu mă încred în tine și aștept dela prietina ta împlinirea dorințelor mele.

Mă întrebi când mă pornesc din Paris? Peste zece zile. Mă duc să încep jurnalul acel mult dorit!) care va cuprinde atâtea frumoase compuneri a celor mai însemnați genii ai României. Scrie dar și trimite-mi scrierile tale ca să le dau pasport pentru hotărâle nemuririi. Îndată ce voi sosi la Moldova, voi căuta balada lui Mihai Viteazul și ți-oi trimite-o întregă sau în parte, pe cum mi-a pica în mână. De nu cumva voi descoperi-o, ți-oi fabrica eu una care te-a minuna și tu îi trece-o de baladă populară... cu chipul întrebunțat pentru compunerea călugărului A (lecu) Russu.

Adio, dragul meu Monsiu, ți-o scrie lung dela Moldova. Cată de-mi răspunde regulat la cele ce te-o întreba. — V. Alexandri.

Iancu (Alexandri) a cerut pe demoasela Noemi și la Mai viitor se însoară. Prin urmare ei vin la primăvară la Paris. Să-te găsească sănătos.

VIII.

Lui N. Bălcescu.

Iasi, Aprilie 1852.

*Iubite Bălcescule*. Nu-ți pot spune bucuria ce m'a cuprins, când am primit scrisoarea ta și am cetit bunele știri ce-mi dai despre scumpă ta sănătate. Greu ți-am purtat grija în toată iarna aceasta și multă frică am tras despre tine, dragul meu Bălcescule. Acea neconțință neliniște a fost singura pricină a tăcerii mele. Crede-mă că adeseori am voit să-ți scriu și m'am oprit, temându-mă să nu te tulbur prin tristetea gândurilor mele. Dar acum ești bine. Noroc bun să deie Dumnezeu! Mă simt fericit de această știre, pară-că aș fi cumpărat o lume întregă, căci te iubesc ca pe un dulce frate și aș voi să împart cu tine zilele și sănătatea ce-mi sânt hotărîte de soartă. Totul acum e să te cauți, să te îngrijești tu însu-ți de tine, dacă vrei să ne dai nouă, prietenilor cari te iubim, cea mai bună dovadă de dragostea ce ne-o porți. Ai trăit destul pentru tine, de capul tău, mai trăește și pentru noi, de capul nostru. Auzi?

Este adevărat că nenorocitul meu jurnal a fost desființat până a nu se naște macar, și aceasta din mai multe pricini, unele mai dobitocești decât altele. Una din rezoanele pentru cari mi-a închis gazeta a fost articolul tău Răsvan-Vodă, carele, fiindcă a fost scris de tine, s'a soțolit de către domnul Stirbey ca un pamflet împotriva  
\*) Era vorba să se înființeze »România Literară«, care însă n'a apărut decât la 1855.

lui. Vița țigănească aceluși nenorocit domn a atins ambiția Stăpânitorului țării românești. — N. B. Nime nu apucase încă a ceti gazeta mea, când a fost suspendată, căci numărul 1 nu eșise. Ce se mai zici? Ce să le faci? I-am trimis și eu dracului pe toți, cu toată înalta lor înțelepciune și m'am lăsat de jurnalism, ca să mă țin de balade.

Ți-am trimis două exemplare din partea I a baladelor și nădăduesc să încep în curând tipărirea părții II. Dar închipuește-ți că în toate librăriile și tipografiile Moldovei nu pot găsi hârtie de tipar. Ce ticăloșie. Am dat comision să-mi aducă dela Dresda și îndată ce o voi căpăta, voi scoate la lumină și urmarea baladelor.

Aceea a lui Mihaiu Viteazul n'am putut-o afla, deși mulți mi-au făgăduit că mi-or căuta-o. De aceea nu ți-am trimis-o precum m'am îndatorit cătră tine; dar fii sigur că cum oi găsi-o, oi îndrepta-o și ți-oi expeda-o ori unde te-o afla. Iți trimit aici acum balada lui Constantin Brancovan; îndreptată gata. Ea este un poem de minune. Iți alăturtez totodată și partea din jurnalul meu, care cuprinde pe Răsvan-Vodă. Poți fi sigur că nici o foaie alta nu avea gloria de a-l tipări.

Cu toată dorința ce am de a te vedea, dragă Bălculescule, nu pot fi de ideea ca prietena noastră să facă voiajul Mediteranei și aceasta pentru mai multe pricini și mai ales pentru sănătatea sa. O călătorie de 15 zile pe mare i-ar fi poate vătămătoare. Eu sînt silit a nu mă mișca din Iași până la venirea fratelui meu, dar sînt singur și pot pleca spre Paris la începutul lui Septemvrie.

Iubita noastră Elena Negri<sup>1)</sup> este înmormântată în ograda bisericii grecești din Pera. Mormântul ei e acoperit cu o lespedă de marmură, pe care este săpată următoarea inscripție:

**Elena Negri**  
Moldavia, 4 Maiu 1847.

Când îi merge să vizitezi acel mormânt care cuprinde cea mai scumpă și mai bogată parte a vieții mele, să depui câteva flori în suvenirul meu. — Al tău frate, A. V. — Iți scriu acest răvaș în ziua învierii. Afară e iarnă grozavă, viscol, lapoviță, glod... toate ticăloșiile lumii. Val de noi, că de 6 luni de zile sântem închiși prin case ca în temnițe, când de către omăt, când de către glod, când de către colb.

1) «Steluța».

## Cronică artistică.

**Dna Agatha Bărsescu în Berlin.** Dna Agatha Bărsescu se va stabili în Berlin, ca să se dedice cu totul scenei germane. Soțul ei, dl Radovici, e angajat în Berlin, la »Hofschauspielhaus«, teatrul care are în rol conducător în viața artistică germană. Dna Bărsescu îl va urma. Astfel scriu gazete din Germania — bucurându-se de hotărîrea artiștilor.

**Dela Teatrul Național.** Marți seara s'a reprezentat, pentru întâia oară, la Teatrul Național, puternica piesă a lui Becque »Corbil«, tradusă de neîntrecutul nostru prozator Mihail Sadoveanu.

Corbil se năpustesc lihniți asupra stării rămase pe urma unuia mort și o împart între ei fără remușcare: acesta e subiectul piesei.

Piesa a avut un mare succes. Tinăra artistă dșoara A. Macri a avut un debut fericit.

## BIBLIOGRAFII.

**Anuarul al 15-lea al »Institutului limbei române«.** Ni-se scrie din Lipsca: În săptămânile ultime a apărut și anuarul al 15-lea al »Institutului limbei române« — redactat de conducătorul seminariului, Dr. Gustav Weigand. Volumul de 168 de pagini este dedicat, »fostului elev și colaboratorului său, Dr. Sextil Pușcariu, cu ocazia denumirii sale de profesor ordinar, în semn de prietenie«. (Editura Barth, Lipsca, 4-50 mărci). Cartea prezintă un deosebit interes pentru

desvoltarea limbei noastre. Lucrarea cea mai mare e teza de doctorat a dlui Theodor Capidan, un tînăr filolog aromân. (Despre sufixele nominale în limba aromână). Din articolele celelalte e remarcabil unul, reprodus aproape cuvânt de cuvânt din »Atlasul« cel mare lingvistic, scos de curând, și care tractează tema: »La ce scopuri servește atlasul lingvistic al teritoriului daco-român?« — scris de prof. Weigand. Fiindcă atlasul e prea scump pentru mulți (50 mărci), ocazia e foarte binevenită ca filologii noștri și aceia, cari au interes pentru limba română să-și procure acest extras principal din rezultatele atlasului amintit, despre care s'a scris și la noi. (Lucafașul) Alte lucrări se ocupă cu limba bulgară — dar întrebări, cari interesează și limba noastră întru câtva; apoi câteva etimologii nouă.

La Librăria »Tribunei« se află de vânzare:

»Despre cimilituri«, studiu filologic și folkloric, de Gh. Pascu . . . . . C. 4—  
»Rabinul Isaac, de Nic. Amvrazi . . . . . » 1-50  
»Viața și faptele lui Ștefan cel Mare«, de S. Cujbă . . . . . » -25  
»Dintr'ale neamului nostru«, de G. Coșbuc . . . . . » 1—  
»Din faptele străbunilor«, de N. Iorga . . . . . » 1-50  
»Poezii, epigrame și cugetări în proză«, de A. C. Cuza . . . . . » 1-50

»Apus de soare«, dramă în 4 acte . . . . . » 2—  
»Vasile Lupu«, dramă ist. în 3 acte . . . . . » 2—  
»Bogdan Dragoș«, dramă ist. inedită . . . . . » 1—  
»Mana vacilor«, comedie pop. în 3 tabl. . . . . » -50  
»Curcanii«, com. patriotică într'un act . . . . . » -50  
»Mireasa«, dramă în 5 tablouri . . . . . » -50  
»Lângă pământ«, dramă în 3 tablouri . . . . . » -50  
»Noroc de soldat«, comedie în 5 acte . . . . . C. -40  
»Babilonia românească«, farsă fil. într'un act . . . . . » -40  
»Tetru« vol. I., III., IV și V de V. Alexandri . . . . . » 1-50  
»Zorile«, dramă istorică în 2 acte și versuri . . . . . » 1—  
»Executorul«, comedie într'un act . . . . . » -40  
»La Crăciun«, dramă în 3 acte . . . . . » -40  
»Pictorul fără voce«, com. într'un act. ( . . . . . » -40  
»Vine vîldica«, comedie în 3 acte . . . . . » -40  
»Dușmănoasa«, piesă teatrală într'un act pentru ajun . . . . . » -16  
»Așa a fost să fie«, piesă pop. într'un act . . . . . » -40  
»In vis«, comedie într'un act . . . . . » -40  
»O sărbătoare la cules de vii«, comedie în 3 acte . . . . . » -35  
»Leac pentru soacre«, comedie într'un act . . . . . » -50  
»Înainte de pauză«, comedie într'un act . . . . . » -50  
»William Tell«, piesă în 5 acte . . . . . » -25  
»Două nebunii«, icoană fam. în 2 tabl. . . . . » -30  
»Chinematograful«, comedie într'un act . . . . . » -30  
»Ruga dela Chisătău«, comedie într'un act . . . . . » -40  
»Apă rece«, glumă într'un act . . . . . » -30  
»Bicicleta la mahala«, comedie în 3 acte . . . . . » -50  
»Impletește-despletește«, comedie într'un act . . . . . » -30  
»Nici minte, nici noroc«, comedie într'un act . . . . . » -30  
»Otilia sa«, comedie într'un act . . . . . » -30  
»Pur și simplu«, comedie într'un act . . . . . » -30  
»Sărlicica«, comedie într'un act . . . . . » -30  
»Slavă Domnului, masa e pusă«, com. într'un act . . . . . » -30  
»Tot gălna cântă«, com. într'un act . . . . . » -30  
»Vistavoiiul Marcu«, com. în 3 acte . . . . . » -60  
»Vițelul de aur«, com. în 3 acte . . . . . » -70  
»Casierul«, com. într'un act . . . . . » -30  
»Cu vola Dumnsale«, comedie într'un act . . . . . » -30  
»Lăcustele«, vodevil în 3 acte . . . . . » -30  
»Noaptea de sf. Gheorghe«, vodevil în 2 acte . . . . . » -40  
»Pisica«, comedie într'un act . . . . . » -40  
»Salon fără pat«, com. într'un act . . . . . » -30  
»Zăpăciții«, com. într'un act . . . . . » -30

»Telegrama«, farsă în 3 acte . . . . . » -60  
»Iubirea meser.« piesă școlară într'un act  
»Fiica pocăită«, « » în 3 acte  
»Prietenii și neprietenii țaranului«, piesă școlară în 4 acte . . . . . » 1—  
»Ce poate lenevia«, dramă pop. într. act . . . . . » -50

»Alexandria« sau viața, faptele și întâmplările lui Alexandru cel mare macedon . . . . . » -60  
»Versuri de stea«, colinde și cântecele irozilor . . . . . » -32  
»Moș Stoica«, o sută și una de minciuni . . . . . » -40  
»Genoveva« sau învingerea nevinovăției . . . . . » -60  
»Istoria lui Arghir și a prea frumoasei Ileana cea măiastră cu părul de aur« . . . . . » -30

»Carte de rugăciuni« . . . . . » -24  
»Epistolia« dlui Isus Cristos . . . . . » -20  
»Visul« maicii domnului Isus Cristos . . . . . » -20  
»Octoichul cel mic« pe 8 glasuri, legat fin . . . . . » 2—

Ilustre din România cu 10, 16, 20 și 42 fil. bucata. Ilustre cu palatul țiarului »Tribuna« 10 fil. bucata.

Tot dela librăria noastră se mai pot procura revizite de scris, hârtii de epistole cu prețuri foarte ieftine, precum și cărți de literatură ș. a.: scrieri complete, romane, nuvele, poezii traduceri, călătorii etc. etc.

Ori-ce comandă de cărți și prețul lor este a se adresa cătră: Librăria »Tribunei«, Arad, strada Deák Ferencz Nr. 20.

A apărut și se află de vânzare la librăria »Tribunei«

„Impresii de teatru din Ardeal“

de Zaharie Birsan.

Prețul 2 coroane.

Plus 20 fileri porto.

## Economie.

Piața grânelor din Arad.

8 Noembrie 1909.

S'a vîndut azi:

grâu 400 mm. . . . .	14.20—14.40
orz mm. . . . .	9.20—
ovăș mm. . . . .	7.10—7.20
secară mm. . . . .	9.10—9.20
cucuruz 503 mm. . . . .	5.20—5.40

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 k'g.

**Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.**

Budapesta, 2 Noembrie 1909.

Prețul cerealelor după 100 klgr. a fost următorul:

Grii nou

De Tisa — — — — —	28 K. 95—30 K. — fil
Din comitatul Albei — — —	28 » 80—29 » 80 »
De Pesta — — — — —	28 » 90—29 » 90 »
Bănățânesc — — — — —	28 » 95—29 » 90 »
De Bacica — — — — —	28 » 60—29 » 80 »
Secară de calitate I. — — —	19 » 75—20 » 05 »
Secară de calitate mijlocie	19 » 55—19 » 65 »
Orzul de nutreț, calitate I.	14 » 75—14 » 95 »
Ovăs de calitate I. — — —	15 » 70—16 » — »
Ovăs de calitate a II. — — —	15 » 40—15 » 60 »
Cucuruz — — — — —	14 » 80—15 » — »

Redactor responsabil Iuliu Giurgiu.

»Tribuna« Institut tipografic, Nichin și cons.



## Anunț de căsătorie.

Am o nepoată inteligentă, modestă și econoamă bună, isteată în toate ramurile afacerilor casnice, doresc a o căsătorii cu un tânăr mai în etate sau văduv, fie din Ungaria sau din România, modest, inteligent și cu o poziție bună, care nu numai banii i-ar preferi ci s'ar mulțami cu o zestre mai puțină și ar putea spera la un viitor fericit.

Chestie de onoare!

A se adresa la administrația »Tribunei« Arad, str. Deák Ferencz 20.

## AVIS!

Avizăm pe onorații acționari ai institutului »MUREȘANUL« că adunarea generală extraordinară convocată pe 18 Noiembrie a. c. nu se va ținea.

Mihai Veliciu m. p.  
preș. inst.

## Schimbare de prăvălie.

Am onoare a face cunoscut on. public, că mi-am strămutat prăvălia în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János.

Rugând și pe mai departe sprijinul on. public, sânt

cu stimă  
**Wolf János**  
pantofar.

## Wurmlinger Mátyás,

lăcătar specialist pentru edificii.

Intreprindere pentru organizarea electricității și sfredelirea adâncă a fântanelor arteziane în  
**Lugoj, str. Weis nr. 6.**

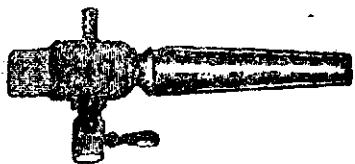
Intreprindem și executăm **tot felul de lucru și reparaturi** ce se țin de specialitatea organizării electrice și a altor afaceri ce aparțin branșei de lăcătar.

**Sfredelirea fântanelor artezice pe lângă prețuri moderate.**

Prima fabrică de slăvini din Ardeal.

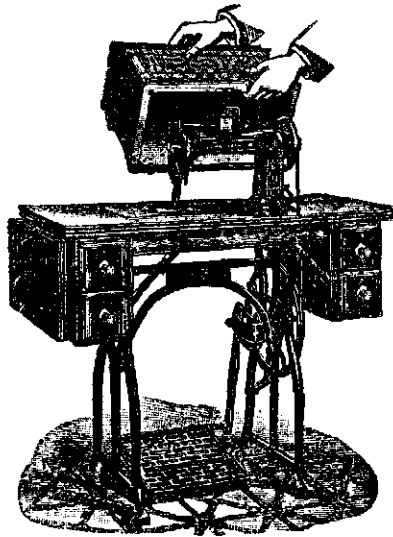
## Mozes András

Brașov, (Brassó) Hosszu-utca 32.



Recomandă neguțătorilor de fier, vin și spirt, precum și fabricelor de oțet slăvinele sale pentru vase, pregătite din lemn de prun și arțar cu prețuri moderate. — Catalog de prețuri la cerere cu provocare la z'arul acesta trimit gratuit

Cea mai veche prăvălie de mașini de cusut și biciclete din Ungaria-de-sud.



Distins în Timișoara la anul 1891 cu marea medalie de argint.

Fondat la 1880.

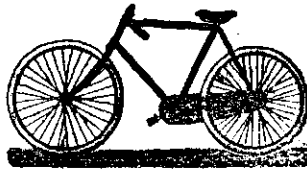
**Reinhold ZOLLER**  
măiestru mecanic  
**FEHÉRTEPLOM**  
Schillergasse 8.  
lângă „Burg“.

Iși recomandă on. public din

loc și provincie **marele său atelier mecanic** unde se repară tot felul de **mașini de cusut și biciclete**. Ține în depozit tot-felul de **gramofoane și plăci**.

Ține în depozit cele mai bune biciclete noi, mașini de cusut și obiecte de casă și industrie, așa d. e. părți singuratic de mașini și biciclete.

Prețuri moderate Serviciu prompt.



## MARSCHER ULRIK

PRIMA TOCILĂRIE DE POZSONY, ARAN-  
— JATĂ PE MOTOR ELECTRIC —  
**POZSONY, Lőrinczkapu-u. 19.**

Se aduce la cunoștința barbierilor și coafărilor, că fiind această

### tocilărie

aranjată de nou conform recerințelor timpului, tocilăritul se face sub inspecțiunea mea proprie și primesc pentru ascuțire și reparaturi tot felul de instrumente medicale, pentru barbieri și coafări etc. precum: briciuri, foarfeci, mașini de tuns părul și barba etc.

Recomand mai departe briciurile aflătoare în depozitul meu și ascuțite de mine.

In depozit țin: cuțite de Bengal, Jonson și Person; foarfeci de Glauberg, mașini de tuns din toate soiurile.

Comandele din provincie se execută prompt și conștiențios.

Prețurile de ascuțire pe tocilă pentru coafări:

ascuțit francez	—	Cor.	—80
jumătate oval	—	„	1—
de tot oval	—	„	1-0
pentru mașini bucate	„	„	1-20
pentru foarfeci	—	„	—49

## TOTI SE MIRĂ

de o pompă de mână contra focului.

*E cea mai nouă invenție brevetată*

Ca primul ajutor în caz de primejdie e neprețuită și pentru aceea, că are o construcție ușoară, condiționează apă puțină și o poate întrebuița ori și cine. Apoi e ușoară circa 2 1/2 kgrm. Se poate folosi și la udatul grădinilor. Prețul 20 cor. Spedarea se face numai cu rambursă. — — —

Cine trimite însă suma de 21 cor o primește franco. Se capătă la finichgiul

**TRAXEL I.**

LUGOJ, strada Nedelko nr. 17.

Fondat la 1879.

Telefon 107-14.

## Bittner János

fabricator de articole bisericesti din aur,  
— argint și din tot felul de metale. —



Recomandă în atențiunea onor. preoțimi **monumentalele sale obiecte bisericesti originale și în stil curat**, precum și auritura și argintătura executată prin foc și nefalsificată. Auritură prin — — foc dela 21 cor. în sus. — —

Fabrica:

**Budapesta IX., Lónyay-utca 23.**

La dorință escurgem la fața locului.

Catalog mare și ilustrat trimitem gratis și franco.

## Dacă vrei să rămâi tot tineră și frumoasă!

să folosești numai

**CREMA DE ROZE**, efectul căreia e surprinzător și plăcut.

Asemenea efect cu alte asemenea preparate nu s'a putut ajunge. Prin urmare **CREMA DE ROZE** e cea mai excelentă pentru păstrarea fineței obrazilor și mânușilor. Prețul unul flacon 1 cor.

**SAPUNUL DE ROZE**, perfect și preparat din cele mai plăcute și odorose materii. Bucata 70 filleri.

**PUDRA DE ROZE**, foarte recomandabilă. Preparată din cele mai gingașe părți, se prinde bine și de loc nu e vătămătoare. În culori: alb, rosa și crème. Prețul 1-20 cor.



A se comanda la:  
**POKORNY DUȘAN**,  
farmacie la  
SFANTA TREIME, în  
**FEHÉRTEPLOM.**

Telefon.

Serviciu punctual.

**Mare asortiment de cununi!****Deschidere de florărie nouă!**

Am onoare a avisa on. public, că am deschis o

**florărie modernă**

În **Arad, Boros Béni-tér nr. 1.** (în casa dlui Dr. Ispravnic) unde on. public va fi servit foarte bine în toate ramurile grădinăriei moderne.

— Comandele din provincă se execută prompt. —

Grădinăria: **Arad, str. Török Gábor nr. 7.**

Roagă sprijinul on. public, cu deosebită stimă:

**LACZINA VENOZEL,**  
grădinar specialist și comercial.**Prima fabrică de nisip, peatră de var și stingătoare de var din Perjámos.**

Filiala arădană

**s'a deschis pe piața Óvár.**

Comandele se primesc în cancelaria fabricii din

:: :: :: Arad, Óvár-tér, la :: :: ::

**RÖSER MIHÁLY és Társai.****Vânzare de lemne de foc!**

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public, cumcă din pădurile proprii și de pe proprietatea mea liferez cele mai bune

**lemne de foc**

din magazina dela Bărzava (cott. Arad) cu vagonul. Afară de aceasta recomand magazinul meu de lemne calitate cea mai bună, uscate și clădite în stânjini, în **Arad, Óvár-tér nr. 10.** (La fosta casă de vamă înaintea podului cetății).

Liferez acasă și lemne tăiate cu săcurea dela 50 klgr. în sus. Una m. je metrică cu 2—2'30 cor.

Prețurile se pot ști la facerea comenzilor dela dl **Petru Novac**, propriet. pădurilor din Vasoia, în **Arad** str. Weitzer János nr. 19. Telefon 670. (Dela Octombrie în casa proprie Teleky-u. nr. 4. vis-à-vis de reședința episcopescă) sau în **Arad Óvár-tér 10.** Telefon 579 unde e magazinul la fosta casă de vamă înaintea podului cel mare a cetății.

De asemenea pot servi cu țigle (cărămizi) veritabile.

Cerând binevoitorul sprijin al onor. public rămân cu deosebită stimă:

**PETRU NOVAC,**

proprietar și neguțator de lemne.

**Grosz Nagy Ferencz,**Farmacia : : farmacia : :  
Debreczen : : Arany egyszaru :**Numai există reumă!**

Cine voește să scape de ori-ce soi de reumă și de tot felul de dureri externe să cumpere o sticlă mare din renumitul

**Balzam Regesc**

(Király Balzsam) al cărui efect vindecător e recunoscut de medici **1 sticlă mare 2'65 Cor.** cu îndrumare, **3 sticle mari 6'65 Cor.** cu îndrumare, porto-franco cu rambursă. Patentat, în nenumărate spitale de frunte se aplică ca cel mai bun medicament.

În saloni blond, brunet sau negru. Efect în momentul singură vopsea e de ajun, ca părul să nu se taie și să aibă culoarea ce o dorește. Nu înțepă sprete părul. O sticlă cu medicament pentru ori ce culoare. \* cor.

**Medicament pentru văpsirea părului.****MUSTAȚA E FRUMOASA**

dacă întrebuințezi

**POMADA HAJDUSAG**

cea mai bună pentru netezirea și potrivirea mustețelor, pregătită din materii neuzurătoare. Efectul se vede foarte lute și cu siguranță. Scutit prin lege. Un borcan 50 fill. Prin poștă se trimite numai 3 borcane cu 2'15 Cor. Ca rambursă gra'

**INȘTIINȚARE.**

Am onoare a aduce la cunoștința on. mei mușterii, că m'am desfăcut de firma Nemezc și Kövesdy, ce a susțat pe Erzsébet-körut nr. 20, și am deschis sub conducerea mea proprie în str. Deák Ferencz 9. (casă Lukács-partere) un nou

**Salon de modă engleză pentru dame.**

Cerând și pe mai departe tot sprijinul onoratelelor dame, semnez

Cu deosebită stimă:

**Kövesdy Lajos.****COLOREAZĂ ȘI CUREȚEȘTE****VARGA ȘI NAGY**în **ORADEA-MARE—NAGYVARAD.**

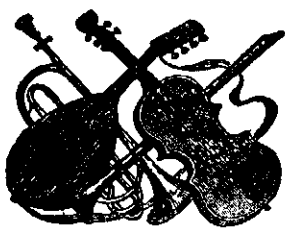
Colorează și curețește tot felul de vestimente preoțești, bărbătești, de dame, blouse de mătăasă, costume de batist, draperii la ferestre, și mantale de piele. Dantele și panglici de mătăasă după modele dorite.

În caz de doliu, ori-ce vestmânt în mod excepțional se colorează negru.

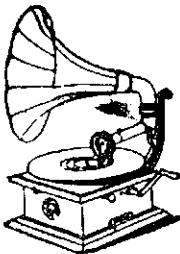
Depositul nostru e în Nagyvárad, Szt.-János u. 48. Intreprinderea: Fekete sas palota, pasagè 26.

## Babós Béla

fabricant de instrumente muzicale în  
Sibiu, (Nagyszeben) Piața-mică 24.



Unicul fabricant în Sibiu. Cel mai ieftin și cel mai bun depozit de cumpărat pentru orice instrumente, precum: violine, țitere, clarinete, harmonice, și toffelul de instrumente de suflat din alamă, etc.



Cele mai bune și mai ieftine corzi de violine. Mare depozit de Gramofoane în diferite mărimi, precum și Scala-Record. Mare asortiment de plăci pentru gramofoane cu prețuri ieftine. Comandele se execută prin trimiterea banilor înainte sau prin rambursă. Reparaturile se execută artistic și cât se poate de prompt.

## Croitorie românească.

Am onoare a aduce la cunoștința domnilor români, cumcă cu începerea sezonului de toamnă

**mi-am asortat bolta cu cele mai fine și elegante stoffe,**

și cum părănd pe bani gata, sunt în poziția de a lucra foarte ieftin și anume:

Un rând de haine dela 40—50 coroane.

Un pardesiu din orice stofă 40—50 cor.

Un rând de haine caiser negre 50—60 cor.

Un roc de iarnă 50—60 cor.

**Comandele se fac numai pe bani gata.**

Drept aceia orice român are datoria și e rugat a comanda la firma românească, totodată va face și economie.

Rugând sprijinul domnilor români sunt

cu deosebită stimă:

**Nicolau Iosif,**

Arad, strada Deak-Ferencz 31.

## Succesorul lui DERNER GYÖRGY ROTH JÁNOS

BRAȘOV—Brassó, Felső-uj utca 28.

Se recomandă ca lăcătar—mașinist, întreprinzător în toate afacerile de lăcătarie la edificii și alte întreprinderi. Pregătește pieptene pentru pieptenarea lânii și a caierelor, precum și toate mașinăriile pentru torsul și dăpănatul lânii. Mai departe reparază mașinerii de moară și le — — — ajustează cu clopoșele electrice. — — —

Organizație solidă, promptă și pe lângă prețuri moderate.

Intr'un pătrar de oră nu mai aveți dureri de cap dacă veți folosi renumitele

**pastile contra durerii de cap**

a lui Rozsnyay.

Prețul unei buc. 20 fil., 6 buc. 1 cor.

**Picurii alpini pentru stomac**

a lui Rozsnyay

**ca întăritori de stomac — sunt neîntrečni. —**

Se află de vânzare exclusiv în

**Farmacia lui**

**ROZSNYAY MÁTYÁS**

Arad, Szabadság-tér.

**La NAGYENYED**  
Com. Alsófehér

**să se adreseze,**

cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

**Pomi roditori**

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, puieti, etc

**Vițe altoite**

(calitate superioară)

viță europeană și americană cu și fără rădăcini

(Catalog instructiv la cerere gratuit).

**FISCHER & Comp**

Pomi Vitecul Turca

Fondată în 1885.

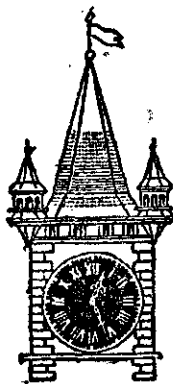
Fondată în 1885.

**Peterka Lajos**

fabrică de ciasornice de turn, ang. cu contract de capit. Budapesta

Budapesta IV., str. Bástya nr. 22.

— Právália: V., strada Váci nr. 57. —



Face pe lângă prețuri moderate și garanție de mai mulți ani ciasornice de turn, școli, castele și cazarme, primește deasemenea și repararea lor.

Fiind chemat mă duc ori unde în persoană, budget face gratuit și trimite porto-franco ori cui.



# „LUCEAFÉRUL“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII CA SOC. PE ACȚII — TAKARÉK- ÉS HITELENTÉZET MINT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.  
IN VÉRSEŢ — VERSECZEN.

## CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de economii și credit „Luceafărul” sunt invitați la

## adunarea generală extraordinară

pe ziua de 23 Noembrie 1909 st. n. la 10 ore a. m. în casa proprie (Piața Francisc Iosif Nr. 2121.)

### OBIECTELE:

1. Deschiderea adunării, constatarea membrilor prezenți și a acțiilor reprezentate prin aceștia;
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere cu privire la urcarea capitalului social;
3. Constatarea numărului acțiilor subscribe din emisiunea a doua și staverirea capitalului social;
4. Modificarea statutelor.

Din ședința direcțiunii ținută în Vêrșeț, la 5 Noembrie n. 1909.

DIRECȚIUNEA.

## MEGHIVÓ.

A „Luceafărul” takarék és hitelintézet mint részvénytársaság t. részvényesei ezennel meghivatnak az 1909. évi november hó 23-án Verseczen saját házában (Ferencz József-tér 2121 sz. a.) megtartandó

## rendkívüli közgyűlésre.

### TÁRGYSOROZAT:

1. A közgyűlés megnyitása a megjelent részvényesek és az általuk képviselt részvények számának megállapítása;
2. Az igazgatóság és a felügyelő bizottságnak az alaptőke felelmesítésére vonatkozó jelentése;
3. A második kibocsátásból aláírt részvények számának megállapítása és az alaptőke meghatározása;
4. Az alapszabályok módosítása.

Az igazgatóságnak Verseczen 1909. évi november hó 5-én tartott üléséből,

AZ IGAZGATÓSÁG.

S'a isprăvit cu ori-ce vole,  
dacă te strâng sau te vatămă ghetele!

Pentru picioarele bolnave ori vătămăte, cel mai bun leac e ghetele bune, cari se întind, dar nu vatămă, apără piciorul, dar nu-l zdrobește. Pentru picioare înrelare, sau de tot simțitoare, cele mai bune

## Ghete artificiale

pregătește: „Asociațiunea productivă a călătorilor Aradani” sub conducerea directorului Iustin Olar, instructor și specialist în acest ram industrial. — Firma asociațiunei „La Cișma roșie” Arad, Szabadság-tér nr. 14. Mare asortiment în ghete gata cu prețuri moderate.

## Schimbare de prăvălie.

Avem onoare a încunoștiința on. public din loc și jur, că mi-am transpus prăvălia de șpiterii și confitură în locul primit dela Karácsonyi Antal numit „La câinele negru”

în colțul străzilor Rákóczy și Hunyady.

Rugând și pe mai departe binevoitorul sprijin al on. public, cu distinsă stimă

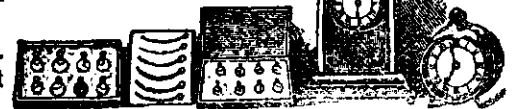
Färber Lajos és Testvére.

BENEDEK SÁNDOR orologier și giuvaergiu -  
Gluj—Kolozsvár, Wesselényi M.-ut nr. 13. (Lângă banca „Coroana.”)

Își recomandă asortimentul bogat de oroloage și giuvergicale cu prețuri foarte avantajoase și luărate în cel mai fin sistem. Obiecte de salon de argint veritabil și argint de China în mare asortiment; tacămuri de masă din argint se pregătesc după prețul curent de zi. Oroloage veritabile „Omega” pe lângă garanție de 10 ani. Serviciu prompt și sol d. Prețurile cele mai mai moderate.

Acei cari cer cu provocare la ziarul „Tribuna” primesc catalogul gratuit și portofranco acasă.

Comandele din provincie se efectuează prompt și conștientos.



## Primire de bererie și restaurant!

Incunoștiințez on. public din oraș și provincă, că am primit cunoscuta

Bererie și restaurantul Pannonia pe care le voi conduce mai departe personal și sub îngrijirea proprie. Mă îngrijesc de mâncări gustoase ungurești, unde abonenții pot primi prânz și cină și afară în oraș, și apoi separat on. oficianți la 2 ore le servesc cu prânz proaspăt. Bere renumită de Pilsen! Zilnic bere proaspătă! Serviciu prompt și conștientos.

Roagă binevoitorul sprijin, cu deosebită stimă

Ottinger László, ospătar.